

El mestre Sebas Parra: un puntal contra tots els analfabetismes

Xavier Besalú*

Resum

L'article fa un repàs de la trajectòria vital i professional del mestre de persones adultes Sebas Parra Nuño, que va morir el desembre de 2022. Des de 1976 fins al 2006 va treballar i dirigir l'Escola d'Adults de Salt (Gironès), un símbol del model d'escola social i comunitària al servei de les persones que es volien alfabetitzar o millorar les seves competències acadèmiques. Des d'allí va impulsar i assessorar la creació de l'Escola Africana d'Adults Samba Kubally, de Santa Coloma de Farners (Selva) i es va bolcar en la cooperació solidària, especialment en les diferents campanyes d'alfabetització, amb el poble de Nicaragua. Va ser un dels fundadors de l'Institut Paulo Freire d'Espanya, amb seu a Xàtiva, i és autor d'un nombre significatiu de llibres i articles.

Paraules clau

Analfabetisme, educació d'adults, cooperació al desenvolupament, revolució sandinista, educació social, Paulo Freire

Recepció original: 9 de gener de 2023

Acceptació: 28 de març de 2023

Publicació: 1 de juliol de 2023

Temps de silenci

Sebas Parra Nuño va néixer l'any 1946 a Socuéllamos, un poble gran de la Manxa castellana, al nord-est de la província de Ciudad Real, molt a prop tant de la província de Cuenca com de la d'Albacete. Amb prou feines havien passat set anys de la fi de la Guerra Civil (1936-1939). L'Espanya de Franco vivia en plena autarquia, que volia dir també misèria i estricta supervivència, expectant del que decidissin les potències aliades que havien vençut el nazisme. La repressió era intensa, els camps de concentració, les penes de mort dictades... i els guerrillers antifranquistes que encara veien possible tombar el règim. Els triomfadors, els militars, la Falange i l'Església catòlica, eren els factors determinants del clima social, polític i cultural del moment, dogmàtic, autoritari, jeràrquic, hipòcrita, opressor: temps de silenci.

Hi ha una escena que ho il·lustra amb nitidesa:

Una vegada, de petit, a la carretera de Las Mesas (Cuenca), va ser testimoni d'excepció del zel amb què la benemèrita apallissava un pobre home que havia *robat* uns pocs ceps i sarments per cremar i poder escalfar-se ells i els de casa seva. «Un guàrdia civil apallissava de valent aquella indefensa persona que venia de suportar un dia de treball dur, molt dur. L'altre *número* s'ho mirava amb indiferència, perquè possiblement era una escena que ja havia viscut milers de vegades. La bicicleta d'aquell pobre home, muda i impotent, a terra... i l'amo de les vinyes fent unes canyes al bar Nido», explica quan ho recorda. (Bouis, 2003, p. 20-21)

Un silenci que es feia present ja dins mateix de la família: una mare instruïda –cosa força insòlita en aquell poble i en aquell temps, però forçosament submissa i pacient; el

(*) Xavier Besalú és professor del Departament de Pedagogia de la Universitat de Girona. Membre de l'IEC i del Nucli Paulo Freire de la Universitat de Girona. Ha estat vicepresident del Grup de Recerca i Actuació amb Minories Culturals (GRAM) i cap de Publicacions de l'Associació de Mestres Rosa Sensat. ORCID: - . Adreça electrònica: xavier.besalu@udg.edu

pare, carreter al taller que tenia l'avi, distant, intimidatori, glacial. Un silenci que estimulava la timidesa, les pors, però també la introspecció, la lectura, els somnis... I dos germans: en Lluís, amb qui es portava set anys, i la Pilar, amb qui se'n portava quinze. Amb en Lluís, donada la diferència d'edat i de tarannà, tenien amics diferents i feren vides força independents; amb la Pilar, amb prou feines van coincidir a la casa familiar: en Sebas ja estudiava intern a l'Institut Laboral quan ella va néixer. Fet i fet, quan es van conèixer de veritat va ser quan un i l'altra van fer cap a Girona, acollits al pis del seu germà gran, força anys després.

L'itinerari escolar de Sebas Parra s'inicia ben aviat, a ca les monges de l'Hospital. Però, en tenir l'edat per fer educació primària, els pares el porten no pas al Grup Escolar, a les escoles nacionals, sinó a l'acadèmia de *don José Julián*, un empleat de banca que a les tardes feia de mestre, on prepararà l'examen d'ingrés al batxillerat i els exàmens dels primers cursos del batxillerat elemental, que havien d'anar a fer a l'institut San Isidro, de Madrid. *Don José Julián* va proposar a alguns dels seus alumnes, entre ells en Sebas, als vespres, de fer classes a treballadors que no sabien de lletra... Quan la família va canviar de domicili, a Socuéllamos mateix, va conèixer Pedro *el Cojo*, a qui faltaven un braç i una cama, que també feia classes nocturnes a casa seva:

Amb nou anys, i mentre preparava l'examen d'ingrés al batxillerat, vaig tenir l'oportunitat d'ajudar Pedro *el Cojo*. Vaig ajudar-lo en una mena de classes nocturnes per a homes joves i adults. I al recordar-ho, m'acompanyen sempre dues sensacions: un ambient extremadament fosc i una forta i inaguantable pudor. Cosa lògica si us dic que les classes tenien lloc en una vaqueria. Allà, en una sala al costat de l'estable, es col·locaven dues velles i tosques taules en paral·lel, i uns bancs a cada costat de taula. Amb l'entrada de la nit, començaven a venir fins a una vintena de nois joves i alguns adults més grans amb una llibreta i un llapis a la mà i moltes hores de dura feina al cos.

Pedro *el Cojo*, que ocupava la capçalera d'una de les taules, em va assignar la mateixa posició a l'altra. La meua feina era ben senzilla: corregir operacions de les quatre regles, de la suma més senzilla a les divisions de dues i tres xifres amb decimals i, excepcionalment, posar noves operacions i fer dictats d'un exemplar del *Quixot* absolutament atropellat per l'ús de moltíssimes mans. A més a més de les correccions, recordo també dos casos que vaig haver d'ensenyar l'abecedari, a base de repetir i repetir cada lletra tantes vegades com fes falta, i seguir amb la unió de consonant i vocal perseguint aquella primera paraula que indicava que sí, que es podia aconseguir aprendre a llegir i escriure i que aviat es podria *saber firmar*... (García Breton i Parra, 2020, p. 79-81)

Aprovats el primer i el segon de batxillerat, obté una beca per anar a fer tercer a l'Institut Laboral Arzobispo Lozano de Jumilla (Múrcia), modalitat agrícola-ramadera, naturalment en règim d'internat. El batxillerat superior el farà a l'Institut Laboral Virrey Morcillo de Villarrobledo (Albacete), molt més a prop de Socuéllamos, també intern. Des d'aquest darrer institut, l'any 1960, a instàncies del seu pare, es matricularà de primer de Magisteri, per lliure, a l'Escola Normal d'Albacete, però després d'aquest primer curs ho deixarà córrer... En acabar el batxillerat superior, l'any 1963, li concedeixen una altra beca per fer estudis de *Pèrit industrial* a Linares (Jaén), però els diners de la beca no eren suficients i aquí es va acabar la seva vida escolar. Durant dos anys va fer diverses feines al poble, ajudant el seu pare, sense cobrar cap sou, fins que va veure en l'exèrcit la possibilitat de sortir d'aquell cul de sac: voluntari de la Marina, on romandrà dos llargs anys i mig (de 1965 a 1968) i d'on en surt amb el títol de *Cabo Especialista Electrónico*.

Estant ja a Girona, l'any 1974, s'assabenta pels diaris que el pla dels estudis de Magisteri que havia iniciat a Albacete és a punt d'extingir-se, però que encara és a temps de presentar-se a la darrera convocatòria a fer els exàmens, si vol obtenir el títol de Mestre.

Decideix provar-ho i efectivament aprova totes les assignatures que tenia pendants, examinant-se a l'Escola Normal de Girona. Només li mancava un requisit imprescindible aquells anys, assistir al preceptiu campament que organitzava la Falange. El farà l'agost de 1975 i, ara sí, ja té el títol de Mestre.

La consciència política

El primer contracte laboral li ofereix la *Compañía Radio Aérea Marítima Española* (CRAME), que el porta a Bilbo durant sis mesos. El contracte és tan precari que amb prou feines es pot pagar les despeses. Però hi descobreix l'existència de Comissions Obreres a les drassanes de Sestao; hi sent parlar d'una organització antifranquista anomenada ETA (*Euskadi Ta Askatasuna*), de la revolució cubana i Fidel Castro, de la guerra del Vietnam, del Che Guevara, de la II República Espanyola i del vertader rostre de la dictadura franquista. Una desocultació en tota la regla: obrir els ulls a una realitat desconeguda fins aleshores. No s'afilia a cap organització, però llegeix i llegeix, i l'opció ideològica per l'esquerra revolucionària comença a prendre cos. Tot cercant alternatives laborals, aconsegueix signar un contracte amb la *Rank Xerox Española*, que el portaria primer a Madrid i després a Barcelona per formar-se i, finalment, a Girona a finals de 1970. Hi treballarà fins a l'estiu de 1975.

Poc després d'arribar a Girona, coneixerà Empar Casanova, amb qui es casarà a finals de 1971. Del matrimoni en naixeran dues filles, Mercè i Mariona, i un fill, Ferran.

La primera afiliació política serà a un partit acabat de néixer, Convergència Socialista de Catalunya (CSC), hereu del Moviment Socialista de Catalunya, al que es varen sumar nombrosos estudiants i professionals universitaris i molts joves influenciats pel cristianisme renovador, que hi veieren una alternativa d'esquerres aliena a les rèmores i tensions del partit comunista català, el PSUC, sens dubte més vertebrat i poderós en la clandestinitat. CSC, embrió del que després seria el Partit dels Socialistes de Catalunya (PSC), era en els seus inicis un partit il·lusionador, que apostava per un socialisme democràtic i autogestionari, per l'autodeterminació dels pobles i la llibertat plena de les persones, i per combatre les desigualtats econòmiques des de les institucions.

Organitzat en un mínuscul col·lectiu de nova creació, CSC, vaig organitzar un curs dirigit a un grup de quatre paisans vinguts de la Manxa sobre *l'autogestió a Iugoslàvia*. Ni més ni menys i sense comentaris. Eren temps d'una certa clandestinitat i cada sessió nocturna havíem de carretejar una estufa a l'estudi d'un pintor establert feia poc a Girona, que ens el prestava i participava també en el curs... Us asseguro que he dubtat sempre moltíssim dels resultats, en termes d'augment de la consciència política revolucionària, d'aquelles sessions. Però algú em va explicar amb admiració la formació rebuda a Girona, destacant la logística militant que ho va permetre, estudi-bombona-estudi d'artista, i un tema increïble, l'autogestió iugoslava, que obligava a més a més els joves participants a descobrir el partisa-mariscal-internacionalista-Tito. (Parra i Blanch, 2021, p. 57-58)

Aquesta primera militància el portaria a la presó a finals d'abril de 1976, acusat de fer propaganda il·legal, i a l'Ajuntament de Girona, com a regidor, després de les primeres eleccions municipals democràtiques, el 1979, tot i que hi renunciarà al cap de només set mesos. Per a un activista com en Sebas, la política institucional li semblava lenta, burocràtica i espantadissa. A més, primer el vincle cada cop més evident del PSC amb el PSOE, la victòria dels socialistes en les eleccions generals de 1982, que els portarien al govern (i aleshores va començar a quedar clar que aquell no era pas un partit revolucionari, sinó més aviat reformista i acomodaticí) i, molt especialment, el vot favorable a l'entrada d'Espanya a l'OTAN, van provocar que l'allunyament, que ja s'havia anat fent evident, acabés amb trencament.

Però mai ha abominat de la política i sempre ha pensat que els partits, si són democràtics, si tenen cura de la militància, si es fan presents en les lluites i les reivindicacions de veïns i treballadors, són un instrument necessari. Per això, no va tardar a afiliar-se al POR (Partit Obrer Revolucionari), un partit comunista clàssic, que complia aquelles condicions i que formaria part de l'Esquerra Unida i Alternativa (EUiA), amb poca fortuna a les urnes. Ja en aquest segle, col·laborarà amb les Candidatures d'Unitat Popular (CUP), on s'assagen noves formes de militància i de fer política, sobretot des dels ajuntaments.

La seva consciència política s'ha expressat no només a través dels partits polítics, sinó també del sindicalisme i de nombroses organitzacions no governamentals. El setembre de 1975 va començar a fer de mestre interí durant dos cursos en dues escoles públiques diferents de la ciutat de Girona. En aquella transició predemocràtica hi havia un moviment unitari de mestres, que ocupava els locals de l'antic SEM (*Sindicato Español de Magisterio*). D'allí en sortiria el SECG (Sindicat d'Ensenyants de les Comarques de Girona), un sindicat gremial, només de mestres, i independent de partits polítics. En Sebas, i uns pocs mestres més, van fer l'aposta per un sindicat de classe, amb una visió política del canvi social, i van refundar la Federació de Treballadors de l'Ensenyament de la UGT a les primeries de 1977.

Poc després participava en la gestora encarregada de la creació de la FETE (UGT) de les comarques gironines que, en aquell moment, era l'única opció de classe opositora a l'estructura hereva del SEM, el SECG. En una època marcada per la manca generalitzada de consciència de classe de la major part de les treballadores de l'ensenyament, vam pensar des de la FETE (UGT) que, a més de l'acció sindical, calia prioritzar la formació sindical i política. Pel que fa a l'acció sindical, em vaig responsabilitzar de visitar tots els centres privats d'educació de les comarques gironines tractant d'aconseguir dos objectius: que tota la plantilla tingués contracte de treball i que cada treballador rebés un full de salari mensual. I, pel que fa a la formació, vaig elaborar un dossier de materials per a fer servir en un seminari sobre sindicalisme. Volíem refermar l'orientació socialista i de classe del sindicat i formar sindicalment i política les participants. (Parra i Blanch, 2021, p. 58)

L'escola nostra de cada dia

A mitjan dels anys 80, el diari *El Punt* publicava un suplement setmanal sobre educació, el *Punt Escoles*. Era fruit d'un conveni entre el Departament d'Ensenyament, que feia arribar un exemplar del diari a totes les escoles de la demarcació, i el diari, que es comprometia a endegar aquest suplement. En Sebas Parra es va fer càrrec de la darrera plana, que acollia un article d'opinió força llarg. Aquesta col·laboració es va mantenir durant tres cursos, del 1985-86 al 1987-88. Tot plegat, 89 articles, la gran majoria escrits pel mateix Sebas Parra (64%), uns quants en col·laboració (11%) i la resta per d'altres docents, gairebé tots membres de la Federació de Treballadors de l'Ensenyament de la UGT.

Es fa necessari emmarcar bé aquests articles, ja que els anys no han passat debades. A Barcelona, manava la Convergència i Unió de Jordi Pujol amb majoria absoluta; a Madrid, ho feia el PSOE de Felipe González, també amb majoria absoluta. Són els anys de l'experimentació i el debat sobre la reforma educativa, de la creació dels Centres de Recursos, dels Equips d'Assessorament Psicopedagògic, del Programa d'Educació Compensatòria...; de la LODE (Llei Orgànica del Dret a l'Educació) que si, per una banda, promovia la participació de les comunitats educatives a través dels Consells Escolars, per l'altra, blindava els concerts amb les escoles privades. Són els anys de l'eclosió dels sindicats de l'ensenyament, de les grans vagues, d'estudiants i de docents, de les primeres eleccions sindicals a l'ensenyament públic...

La publicació d'aquests articles trenta-cinc anys després (Parra, 2022a) té una doble finalitat: fer una crònica a peu de carrer d'aquells anys convulsos i il·lusionants; i alhora fer un reconeixement a les lluites de mestres i professors, no només per millorar les seves condicions de treball, sinó per assolir una societat i una educació més lliures, justes i solidàries. En aquests articles hi trobem el Sebas Parra més essencial: aquell revolucionari incombustible, aquell lluitador que fa bandera de la tendresa i la utopia. Hi ha, per exemple, tres articles que fan una radiografia de l'escolarització al Veïnat de Salt:

Encara avui no tenim cap servei públic educatiu al Veïnat de Salt. Els seus 8.500 habitants no tenen cap plaça pública d'escola bressol, ni de preescolar, ni d'EGB, ni d'ensenyaments secundaris. Es veuen, encara, sotmesos a un centenari i forçós exili a Girona –o a la privada– a l'hora d'escolaritzar-se... I és que aquest tema de la planificació dels recursos educatius ha estat un dels grans misteris del país. Un exemple: Arbúcies, amb una població cinc vegades inferior a la de Salt, gaudeix de tots els serveis educatius públics no universitaris. Hi ha escola bressol municipal, col·legi públic de preescolar i EGB, institut de batxillerat, secció de formació professional i una dinàmica escola d'adults municipal... Malgrat tot, tindrem escola al Veïnat. (Parra, 2022a, p. 321-325)

Per la seva densitat i eloqüència, són també dignes de ser esmentats els set articles que va signar conjuntament amb el sindicalista i filòsof Joan Canimas, de títols prou significatius: *De la necessitat de la teoria, L'educació: entre l'esperança i la reproducció, Educar pel conflicte, L'ofici de mestre, Els mestres gironins en, de i la transició democràtica...*:

Observem que molts treballadors de l'ensenyament, cansats de teoricismes conservadors, reiteratius o metafísics, s'han enclaustrat en l'escola o a l'aula, on practiquen una mena d'activisme digne de millor sou... Hem volgut parlar del món de l'educació des d'un laboratori dissortadament poc freqüentat per aquells que en parlen cada dia. Hem defugit dels problemes que necessiten solucions immediates... Hem intentat analitzar una mateixa realitat des d'una òptica diferent a la visió uniforme i unilateral a la que ens tenen acostumats... Els mestres han de conèixer el treball que el sistema els obliga a realitzar. A través de la reflexió, han de posar-se per sobre dels esdeveniments, per poder així controlar-los i orientar-los... El sistema educatiu no és el punt de suport arquimedià per a la transformació del món. Sí que és un dels punts de suport per al manteniment de l'estat de coses actual... Els mestres són treballadors. Han de prendre, doncs, consciència de la seva condició d'assalariats; renunciar a la tasca apostòlica que se'ls encomana i s'atribueixen; veure que els seus problemes són els de tota la classe obrera i organitzar-se com a tals. (Parra, 2022a, p. 84-87)

En els articles de Sebas Parra, hi predomina la crítica argumentada i incisiva. Però també hi ha espai per als homenatges, per a la celebració, per als reconeixements. Valgui aquest fragment, escrit en nom d'uns alumnes hipotètics d'EGB, a tall d'exemple:

A vostè, senyor Rafel, i a tots aquells bons mestres, a totes aquelles persones que ens ajuden cada dia a ser observadors crítics, estudiosos i solidaris, generosos i treballadors, lluitadors i rebels, bons companys... Que per sobre i, a més a més, dels inútils exàmens, i dels deures, de tantes i tantes misèries de l'escola i els seus funcionaris, ha valgut la pena tenir amb nosaltres el suport, el treball i l'estima de gent com vostè. Que ens ha ajudat molt l'exemple de la lluita de mestres com vostè... (Parra, 2022a, p. 41-43)

L'educació permanent dels treballadors

En extingir-se la dictadura franquista a les comarques de Girona no hi havia oficialment persones analfabetes: cap escola, cap mestre, cap analfabet reconegut. No és d'estranyar, doncs, que les primeres iniciatives d'educació de persones adultes sorgissin de la societat civil, i no pas de les institucions, l'any 1976. Per una banda, una colla de joves objectors de consciència, alguns d'ells estudiants de magisteri, s'instal·len en un dels nuclis de barraqisme de la ciutat de Girona: les Pedreres-Torre Alfons XII, i hi organitzen classes d'al·fabetització i també un espai que feia d'escola bressol i un altre per a infants de sis a catorze anys no escolaritzats, molts d'ells gitanos, a més d'activitats de lleure. Quan molts

dels barraquistes es traslladaran al nou barri de Font de la Pólvara, el 1978, alguns d'aquests joves també hi faran cap i continuaran amb la seva tasca alfabetitzadora.

Per altra banda, la ciutat de Girona s'havia annexionat, si-us-plau per força, el municipi de Salt l'any 1975, una vila de tradició obrera i industrial, que els anys seixanta i setanta del segle passat havia crescut molt en acollir un nombre important d'immigrants procedents de la resta d'Espanya, sobretot d'Andalusia i Extremadura. Aquell mateix any, una colla de veïns conscienciats posen en marxa una associació de veïns, tant per lluitar per la independència del poble com per fer front als dèficits i mancances que tenia la població. Una de les iniciatives que posen en marxa és la de fer classes nocturnes i gratuïtes d'alfabetització i instrucció bàsica, a càrrec de diversos professionals voluntaris, vinculats tots ells a partits polítics d'esquerres o a sindicats de classe. Sebas Parra formarà part d'aquest equip de voluntaris a partir del setembre de 1976: de dia treballava de mestre a l'escola Dalmau Carles, de Girona, i de nits feia classes per a adults a Salt. Aquest serà l'inici de la seva llarga dedicació a l'educació de persones adultes (Garcia Breton i Parra, 2020).

La relació entre els voluntaris de les Pedreres i de Salt es farà molt intensa i aquell mateix curs 76-77, la Furqui (Concepció Furcarà) i en Sebas, un de cada escola, participen en un curs de l'ICE de la Universitat Autònoma de Barcelona (UAB), a Barcelona, sobre tècniques d'educació d'adults. És el primer que es fa a Catalunya i s'ha organitzat a instàncies de la Coordinadora d'Escoles d'Adults de Barcelona i del SEPT (Servei d'Educació Permanent dels Treballadors), un organisme tècnic, de formació, documentació i elaboració de materials, vinculat a la Coordinadora. En aquest curs, els gironins entren en contacte amb aquestes organitzacions, i ràpidament n'organitzen delegacions a les comarques de Girona, i en coneixen els seus promotors, que els guiaran en aquests primers passos, de manera especial l'escolapi Paco García de Haro, que treballava a la Mina, Pepe Garcia, que ho feia a Cerdanyola, Pere Acebillo, que havia passat un temps a Guatemala i havia tractat personalment a Paulo Freire i Jaume Botey, del barri de Can Serra, a l'Hospitalet de Llobregat.

Fruit d'aquesta primera organització i de la lluita pel reconeixement de la necessitat d'endegar una educació d'adults pública, s'aconsegueix que el *Ministerio de Educación y Ciencia*, que tenia encara les competències en matèria d'educació, doti econòmicament dues places de mestres d'adults, a Salt, per al curs 1977-78 (una d'elles serà ocupada per Sebas Parra), i que l'Ajuntament de Girona habiliti una partida per contractar dos mestres per a l'escola d'adults de les Pedreres-Torre Alfons XII. A més, poc a poc es van obrint noves escoles d'adults en diversos barris de Girona (Can Gibert del Pla, Pont Major...) i de Sarrià de Ter (Pla de l'Horta), un altre poble annexionat a Girona, fruit del treball i la pressió de la Coordinadora. Aquesta ofensiva reivindicativa i persistent es farà visible en un article publicat pel setmanari gironí *Presència* el gener de 1978: «L'analfabetisme a Girona. Més de 110.000 persones no posseeixen una cultura lletrada», que signa Pere Nicolau, el pseudònim que sovint farà servir Sebas Parra a partir d'aleshores.

Si mirem enrere, podem constatar algunes etapes ben definides. Una primera, de consolidació del projecte, centrada en l'alfabetització i l'educació de base d'un sector del poble que, en general, no havia pogut exercir mai el dret a l'educació durant la dictadura franquista. Gent treballadora dels Frigorífics del Ter, de les empreses del tèxtil, sobretot dones, d'aquí i d'allà, que van rebre amb molta complicitat la proposta de classes d'adults. Una etapa militant, plena de voluntat conscientitzadora i de contingut de classe... (Autoria compartida, *25 anys al servei del poble. Escola d'adults de Salt*, 2001, p. 8)

A finals de 1978, la Coordinadora d'Escoles d'Adults de Girona, liderada per Sebas Parra, planteja al MEC la necessitat d'augmentar el nombre de mestres d'adults. En no haver-hi resposta, el gener de 1979 s'ocupen els locals de la Delegació Provincial del Ministeri i s'inicia una vaga de fam. El moviment s'estén més enllà de la ciutat de Girona i s'aprofita de l'embranchada que suposa l'accés als governs municipals dels primers ajuntaments democràtics. Tant és així que, a l'octubre de 1979 s'aconsegueix signar el «Pla conjunt Diputació-Ajuntaments d'ajut a l'educació d'adults a les comarques de Girona», per suplir el que hauria de fer i no fa el Ministeri, una fita molt important en el procés de normalització de l'educació d'adults a casa nostra. El Pla contempla la dotació d'un mestre i un col·laborador a Blanes, Olot, Palafrugell, Ripoll i Sant Feliu de Guíxols (l'Ajuntament de Figueres finalment se'n va autoexcloure) i, a Girona (comptant-hi encara Salt i Sarrià), quatre mestres i quatre col·laboradors.

I així vaig començar a dibuixar aquell solidari i dinàmic mapa coral de la nova EPA (Educació Permanent d'Adults) catalana. Un mapa al qual vam començar a posar colors i a deixar-lo gairebé dibuixat amb el «Pla d'ajut a l'educació d'adults a les comarques gironines». Un pla iniciativa del SEPT gironí que afectava diferents ajuntaments de la demarcació i que finalment va assumir la Diputació de Girona. Assumir vol dir pagar. I, quan parlo d'aquesta institució, parlo especialment d'una persona, el diputat olotí Joan Saqués, responsable de l'Àrea de Cultura... Veníem de mons diferents... Fins que em vaig presentar un dia al seu despatx a parlar-li de les escoles d'adults. A partir d'aquí, tinc anotades un total de nou entrevistes... Recordo discussions diguem-ne difícils i pujades de to, molt pujades de to. Però crec que sempre en el marc d'un gran respecte mutu. Un respecte que crec que només podia residir en la seva capacitat d'escoltar i de situar les nostres reivindicacions en el marc de la tradició de país lletrat i culte que la burgesia nacional històricament havia tingut al cap... Amb aquesta brega vam passar uns mesos. Fins que un dia, per una tercera persona, em va arribar una frase dita acaloradament pel diputat Joan Saqués: «Les escoles d'adults d'en Parra i la carretera d'Espinelves són les úniques coses que em treuen la son!». (Garcia Breton i Parra, 2020, p. 189-192)

L'Escola d'Adults de Salt

L'Escola d'Adults de Salt neix amb una orientació político-pedagògica ben explícita (Parra, *L'Escola d'adults de Salt*, 2007): en contacte permanent amb els moviments socials de la vila, que aquells primers anys significa, entre altres coses, treballar per aconseguir la segregació de Girona; prioritzar l'alfabetització i l'educació de base dels treballadors, denunciar cada dia la manca de voluntat política de les administracions per consolidar i dotar convenientment l'educació de les persones adultes, treballant conjuntament i organitzadament amb la resta d'escoles d'adults de les comarques de Girona. Aquells primers anys, l'escola funciona amb una gran precarietat de mitjans, que afecta tant a la seva ubicació com a la plantilla de professorat. Durant un temps, les classes es fan a la seu de la Cooperativa, al carrer Major.

Va ser una època molt maca aquella, van ser tres o quatre anys que vam fer a Salt una lectura pràctica de Freire molt fresca, molt rica. Recordo que teníem una sèrie de codis i materials per treballar l'alfabetització. I després, ja per a neoelectors, partint del rebut de la llum, del telèfon, de l'aigua, d'una nòmina, aplicàvem el mètode Freire i programàvem en un quadre els objectius pel que fa als continguts, etc. Per exemple, d'una nòmina aprenien les quatre operacions matemàtiques fonamentals, tants per cents, proporcions, etc., un vocabulari molt concret, qüestions d'història..., i després els objectius de conscienciació. (Bouis, 2003, p. 27)

El curs 1986-87, amb aquest esperit de donar resposta a les demandes de la població, s'inicia de manera pionera el curs de preparació per a les proves d'accés a la universitat per a majors de 25 anys. El 1994 l'Escola es trasllada a Les Bernardes, la seva seu actual. Abans, però, l'estiu de 1989 es crea oficialment el Centre Públic de Formació d'Adults de Salt, el primer de la província de Girona, que aquella època depenien del Departament

de Benestar Social. Durant la dècada dels noranta va augmentant exponencialment el nombre de persones estrangeres que es matriculen a l'escola; tot plegat porta els seus mestres a refer el Projecte Educatiu, que és aprovat el curs 1999-2000.

En el Projecte parlen d'una didàctica basada en la realitat; d'uns continguts identificats a partir de situacions mediambientals problemàtiques; d'una pràctica educativa que afavoreixi la participació i el diàleg. I de fer una lectura permanent de les qüestions metodològiques que suscita Paulo Freire: estimulant la curiositat indispensable per al procés cognitiu; rebutjant el fatalisme; oferint, a més de formació tècnica, científica i professional, somnis i utopia; ajudant a desocultar la realitat; practicant la democràcia; promovent una relació dialògica i transformant les dificultats en possibilitats.

El model d'educació de persones adultes que defensa i posa en pràctica l'Escola d'Adults de Salt és un model social i comunitari, confrontat amb el model escolar, que és el que propugna l'administració educativa i el seu braç executor, la inspecció tècnica. El model escolar és el que correspon a la concepció tradicional de l'educació d'adults, que considera que les persones adultes han de ser instruïdes semblantment als infants d'educació primària i secundària, fent ús fins i tot dels mateixos manuals i dels mateixos exàmens, i no té en compte les competències i aprenentatges adquirits per aquestes persones fora de l'escola, al llarg de la seva experiència professional i de vida. En canvi, el model social i comunitari implica tenir molt en compte que les persones adultes són portadores d'un munt de coneixement i d'experiència, que són competents en molts àmbits, que tenen necessitats i interessos molt diferents de la mainada en edat escolar. Implica també prioritzar l'aprenentatge per damunt de la instrucció, organitzar les sessions i el currículum de manera oberta i flexible i prioritzar continguts que ara anomenaríem competencials i que aleshores tenien una dimensió aplicada evident, com per exemple comprendre les preguntes de l'examen teòric per obtenir el carnet de conduir o analitzar el contingut de les nòmines o del rebut de la llum...; i promoure activitats complementàries de tota mena, relacionades amb la realitat cultural i social del moment. Però per fer realitat aquest model es va haver de lluitar molt, primer amb el Ministeri d'Educació, després amb el Departament corresponent de la Generalitat i la inspecció, i es va fer a base de formació, d'intercanvi d'experiències, de molt d'esforç i de resultats perfectament constatables. Un model que desapareixerà amb la destitució de l'equip directiu de l'Escola l'any 2006.

Les dades del curs 2005-06 dibuixen clarament el terreny de joc de l'Escola d'Adults de Salt (Parra, *L'Escola d'adults de Salt*, 2007): Una plantilla de divuit professionals (onze a jornada completa i set a mitja jornada; quatre amb plaça definitiva i catorze interins; vuit mestres de primària, cinc professors de secundària i un administratiu). En total, 763 persones matriculades: 496 d'ensenyaments inicials (alfabetització, iniciació), és a dir, el 65%; 21 de formació instrumental; 80 de formació secundària; 89 de preparació per a les proves d'accés als Cicles Formatius i a la Universitat; i 77 d'informàtica bàsica. D'aquestes persones, el 70% eren estrangeres de fora de la Unió Europea.

És per aquest motiu que la preocupació primordial de l'escola aquests anys són els ensenyaments inicials/instrumentals, amb un tractament específic per a les persones estrangeres «tant per les seves mancances en matèria de competències lingüístiques respecte a la llengua catalana com per la seva consideració de ciutadans de segona categoria que els atorga l'actual política d'estrangeria» (Parra, 2007a, p. 81). Per això, donaran molta importància a l'acollida i acompanyament inicial de cada persona per conèixer les

seves necessitats i les seves demandes, cercaran una atenció al més individualitzada possible programant els aprenentatges per ser duts a terme en agrupaments flexibles i promouran la participació partint sempre de situacions reals i vivencials i utilitzant metodologies de caràcter psicosocial. El pedagog Joan Colomer, el més fidel acompanyant i col·laborador de Sebas Parra al llarg d'aquests anys, serà qui se'n farà càrrec.

Evidentment, l'Escola d'Adults de Salt és tot això, però és molt més. Primer de tot, és una institució reconeguda, estimada, també temuda, a la població. Sempre hi és: tot allò que afecta la vida de Salt i dels saltencs té la seva repercussió a l'escola, que sempre fa per un. Segonament, a més de fer la feina que els correspon, ha estat sempre un focus de noves iniciatives, que han trobat allí l'espai, l'escalfor i l'estímul per provar-ho, per tirar endavant. Això val tant per al Pla Local de Formació, com per la Universitat Popular Alternativa; val també per l'Escola Samba Kubally i per l'Associació d'Educació Popular Carlos Fonseca Amador. A l'Escola d'Adults qualsevol iniciativa a favor del poble, de la justícia i la solidaritat hi era ben acollida...

L'Escola Africana d'Adults Samba Kubally

L'agost de 1988 arriba a l'Escola d'Adults de Salt la demanda de col·laborar amb un grup d'africans de Santa Coloma de Farners que volien iniciar unes classes d'alfabetització per tal de, un cop familiaritzats amb el català/castellà, poder-se matricular a un curs de formació ocupacional a l'INEM (Instituto Nacional de Empleo). Ràpidament es conforma un equip de cinc mestres d'adults de Salt i de Girona (Concepció Furcarà, Dolors Magret, Joan Colomer, Sebas Parra i Miquel Blanch), recolzats per la delegació de Girona de l'ICE de la UAB i amb l'assessorament del mestre Miquel Soler Roca, per formar els monitors de cada un dels col·lectius (Bully Jangana, Kassim N'dje, Amadou Camara, Ebrima Kurubally i Adji Ndiaye) i elaborar el projecte pedagògic. En assemblea, es decideix de posar el nom de Samba Kubally a l'escola, un treballador gambià mort d'accident laboral al bosc colomenc.

El projecte parla d'alfabetitzar les persones immigrades per tal de facilitar les seves condicions de vida i la seva integració social; d'oferir tot un seguit d'activitats formatives (puericultura, confecció, visites a fàbriques...) per millorar el benestar dels participants; i de promoure el coneixement de la realitat nacional de Catalunya.

Van assistir a les primeres classes prop de cinquanta refugiats econòmics procedents de Gàmbia i altres països de l'Àfrica central occidental i de l'àrea delimitada per l'Índia, Pakistan, Bangla Desh i el Punjab. Es van incorporar de seguida algunes de les seves dones, que assistien amb els seus fills no escolaritzats... Va ser necessària la col·laboració d'un nombrós grup de voluntaris i voluntàries per organitzar i atendre les noves demandes que se'ns formulaven i vàrem optar per situar al centre de les intervencions a membres dels propis col·lectius participants. Així, es va anar confontent la formació amb l'acollida; la docència amb l'acompanyament solidari i el diàleg intercultural que ens permetia elaborar els conflictes que dins i fora de l'escola provocava el que llavors agrupàvem sota l'epígraf de xoc intercultural. (Parra, 2007a, p. 56)

El curs s'inicia el mes de novembre a l'escola pública Sant Salvador d'Horta, però al tercer dia de classe, hi ha divuit participants que no hi poden assistir perquè els ho ha impedit la policia municipal que no els deixa passar en no disposar d'un carnet d'identitat municipal especial per als africans... Denunciats els fets, la situació es complica i les agressions als africans augmenten: rodes punxades en els seus cotxes, motos incendiades, pintades, amenaces... La crida a la solidaritat troba una primera resposta en la creació d'una associació de col·laboradors i amics de l'escola, que s'acabarà transformant en el GRAMC

(Grups de Recerca i Actuació amb Minories Culturals i Treballadors Estrangers) l'any 1989; Sebas Parra formarà part de la seva primera junta rectora, presidida pel filòsof Josep Maria Terricabras.

Jo [Bully Jangana] he fet de monitor de conversa i alfabetització durant quatre cursos, de 1989 a 1993. He fet classe a molts amics... Molts cops les paraules que s'expliquen en castellà no s'entenen, i jo els les puc explicar en el meu idioma o en el seu, quan cal. A part de la meua llengua, el saraholè, també parlo mandínga, fula i català. I parlo i escric en francès i en castellà.

Les classes es feien de diferents maneres, ja que hi havia alumnes de nivells molt diferents... A les classes també es parla dels conflictes de convivència i del racisme, dels problemes que hi ha per obtenir el permís de treball, de l'educació dels nostres fills... Hi ha sempre molt de diàleg i molta confiança entre tots... A part d'obtenir el graduat escolar i un diploma de paleta, hi he après a parlar en públic. I això és molt important, perquè et dona seguretat i t'ajuda a pensar més i millor. (López, 2000, p. 173-183)

Les classes continuen l'any següent, 1989-90, sense cap ajuda de les administracions catalanes (una diputada de Convergència i Unió afirma al Parlament que «la Samba Kubally no rep cap ajut perquè la Generalitat no està a favor dels guetos»), però amb el reconeixement públic de diverses entitats, que culmina amb la concessió del Premi *Miguel Hernández 1991* per part del Ministeri d'Educació i Ciència i en la candidatura al *Premi Internacional d'Alfabetització UNESCO 1992*. De la feina duta a terme en resulta un model d'intervenció innovador pel que fa a la formació de treballadors estrangers:

Han vingut per viure i treballar, no pas per estudiar... Això vol dir que tota intervenció formativa ha de partir de la vida i del treball dels participants.

Tenen necessitats molt més importants que no d'acréixer el seu nivell d'instrucció. Per això, la formació ha d'integrar-se a l'acollida.

L'aprenentatge de la llengua –almenys en un nivell de supervivència comunicativa– junt amb la formació sanitària i consumerista, la formació en matèria de documentació –els papers– i tota mena de materials i intervencions adreçats a informar i sensibilitzar la societat d'acollida ens semblen programes prioritaris pel fet que són indispensables.

Satisfereix les seves noves necessitats d'aprenentatge i situar-los en condicions de beneficiar-se de les oportunitats educacionals implica respectar el seu bagatge lingüístic, cultural i espiritual, a partir del qual construir els aprenentatges, i no pensar que partim de zero.

L'educació ha de ser una eina per retornar la categoria de ciutadans a les persones immigrades, per treballar pel reconeixement dels seus drets civils, per lluitar contra tota mena de discriminació i exclusió... Descobrir el caràcter polític de l'educació és previ a l'anàlisi de mètodes i tècniques i esdevé imprescindible per enfocar correctament les intervencions formatives. (Parra, 1994a, p. 32-34)

No va ser fàcil la vida de la Samba Kubally, avui plenament integrada a l'Escola d'Adults de Santa Coloma de Farners. La immigració estrangera a Catalunya va créixer molt la primera dècada del segle XXI, de manera que avui dia suposa un 15% de la població del país. El que els anys vuitanta del segle passat era una novetat, desconeguda per molts i percebuda com a estranya i perillosa per d'altres, avui forma part de la quotidianitat. Això no significa que els problemes d'integració i de racisme hagin desaparegut, sinó que són analitzats i gestionats des d'una altra òptica, tal i com es recull en el Pacte Nacional per a la Immigració, de 2008, que contempla tres eixos d'intervenció: la gestió dels fluxos migratoris i l'accés al mercat de treball, difícil perquè la primera qüestió depèn de l'Estat i la segona dels empresaris i dels papers; l'adaptació dels serveis públics a una societat diversa: sembla evident que, si la població augmenta, cal incrementar els recursos en salut, en educació, en serveis socials, si es vol evitar que la societat culpabilitzi els últims que han arribat; i la integració en una cultura pública comuna, amb la participació de tothom i amb una cura especial envers la llengua i les religions.

El Pla Local de Formació

Entre l'any 2000 i el 2005 s'instal·len a Salt milers de persones estrangeres. Aquesta nova realitat no passa desapercebuda a l'Escola d'Adults que compta amb el bagatge de coneixement i d'experiència de la Samba Kubally, i decideix donar forma a un ambiciós Pla de Formació, que anomenen *Fem un Salt solidari*, i que es concretava en els objectius següents: organitzar l'acollida i la formació de 700 persones immigrades (500 en grups de conversa i 200 en grups d'alfabetització); capacitar cent joves com a monitors/facilitadors d'alfabetització; promoure el coneixement del país i les relacions interculturals; i millorar la cohesió social lluitant contra la xenofòbia i el racisme. L'octubre de 2002, la consellera de Benestar Social, l'alcalde de Salt i el rector en funcions de la Universitat de Girona (UdG) signen un conveni de col·laboració per executar el Pla, que contempla la contractació de dues educadores socials, el pagament dels materials didàctics que s'elaboraran i la formació dels joves monitors. Començava, doncs, amb els millors auguris.

Després d'una primera fase preparatòria, el Pla es posa en marxa el primer semestre de 2003. Van respondre a la crida trenta-set joves, majoritàriament estudiants universitaris residents a Salt, que van fer tres sessions de capacitació; es van constituir setze cercles de conversa, formats per entre deu i quinze persones (en total 239, la majoria marroquins), que es van comprometre a fer tres converses setmanals. Els continguts es van centrar en tres àmbits: ciutadania, salut i treball, amb material gràfic i audiovisual preparat específicament per conduir les sessions. Al mateix temps es va crear un equip d'activitats comunitàries: de participació, en coordinació amb les entitats del poble; de sensibilització, amb tallers de curtmetratges i programes de ràdio; de coneixement, a través d'excursions i festes; i de denúncia social...

El Pla es consolida el curs 2003-04: quaranta-cinc joves facilitadors; disset cercles de conversa; 153 participants; activitats comunitàries: lliga de futbol, escola de bàsquet, ràdio, teatre, festes, excursions...

El Pla va fer la seva feina amb rigor i una supervisió sistemàtica al llarg de tres cursos, però el seu caminar va haver de fer front a dos obstacles que el portarien a un final traumàtic. Malgrat el conveni signat, el Pla va comptar des del primer moment amb l'hostilitat de l'equip de govern de l'Ajuntament de Salt i dels responsables locals del Departament de Benestar Social i, per altra banda, els retards constants del seu finançament van fer insostenible la continuïtat del Pla.

Com a responsable de l'execució del Pla no puc suportar més promeses i incompliments. No puc tolerar tampoc el tracte rebut ni tanta incompetència... Durant més de dos anys hem treballat de valent, hem esmerçat el bagatge de trenta anys d'experiències relacionades amb la formació de persones adultes i quinze amb l'acollida i treball socioeducatiu amb persones immigrades estrangeres, hem avaluat amb rigor la feina feta i hem fet públics materials i memòries generades pel Pla... Una de les conseqüències de la liquidació del Pla local va ser la desocultació de la realitat que diria Freire: tornar a constatar que el model català de formació de persones adultes no pot, ni segurament vol, assumir les conseqüències de la quantitat, la qualitat i la velocitat de les noves migracions i que aquest repte requereix respostes des d'estratègies metodològiques i estructures innovadores i flexibles com l'assajada a Salt. (Parra, 2007a, p. 203-206)

Aquest final sobtat del *Pla Local de Formació* acabarà essent l'avantsala del final de l'etapa de Sebas Parra com a mestre i director de l'Escola d'Adults de Salt. L'octubre de 2005, el director de l'escola s'adreça al Director dels Serveis Territorials del Departament d'Educació a Girona per comunicar-li la seva renúncia a la direcció del centre. I li explica les causes: la primera, que no accepta que, com cada començament de curs, hi hagi llistes

d'espera de persones que es volen alfabetitzar i manca de recursos personals per poder-les atendre; la segona, el tracte desconsiderat i desconfiat que ha rebut de l'administració envers la tasca desenvolupada pel seu cap d'estudis i envers l'organització de la tasca docent a l'escola, que certament trenca amb el model acadèmic estàndard. Després d'uns mesos de silenci, la renúncia és acceptada el març de 2006 i immediatament es designa un nou equip directiu sense ni tan solament seguir el tràmit reglamentari. Es pot parlar d'una autèntica defenestració, perquè la renúncia s'havia presentat justament per resoldre aquelles situacions. Sorprenentment, aquesta destitució es produeix quan a Catalunya, per primer cop des de l'adveniment de la democràcia, hi ha un govern d'esquerres, i quan les competències de l'educació de persones adultes han retornat al Departament d'Educació després d'estar durant quinze anys al Departament de Benestar Social. D'aquesta manera acaben trenta anys de dedicació de Sebas Parra a l'Escola d'Adults de Salt. El mes de maig d'aquell any li concedeixen el trasllat a l'Escola d'Adults de Girona, on es jubilarà el setembre de 2009.

L'eliminació del model pedagògic i del tarannà pràctic que ha caracteritzat l'Escola d'Adults de Salt durant trenta anys i la defenestració de les persones més implicades i representatives d'aquesta etapa em consta que es va rebre amb satisfacció en algunes institucions o nuclis de poder i fins i tot algunes persones ho van considerar una mena de victòria personal... Les preguntes que cal fer són algunes com aquestes: aquesta nova escola enfrontarà millor els reptes i necessitats de la població adulta saltenca en matèria educativa? Aquest nou model millorarà l'acollida i formació de les persones adultes immigrades demanants d'educació? (Parra, 2007a, p. 264-265).

Nicaragua

El 19 de juliol de 1979 s'inicia la Revolució Popular Sandinista a Nicaragua. Pocs mesos després d'haver triomfat, el govern revolucionari organitza la *Cruzada Nacional de Alfabetización*, que va mobilitzar milers de joves i va reduir dràsticament els escandalosos índexs d'analfabetisme del país. Nicaragua viu una dècada de sobirania i revolució, però també de guerra intermitent amb els contrarevolucionaris finançats i armats pels Estats Units, fins al febrer de 1990, que el sandinisme perd les eleccions.

Un dels líders de la *Cruzada* serà el mestre Orlando Pineda Flores (Parra, 2007b), militant del *Frente Sandinista de Liberación Nacional* (FSLN). Primer fou el responsable de la Campanya a la regió de Zelaya Central; després és destinat al departament de Río San Juan, que serà declarat el Primer Territori Lliure d'Analfabetisme a Nicaragua; i el 1989 és cridat a Managua, dins del Ministeri d'Educació, per ocupar-se del Programa Nacional d'Alfabetització. En perdre els sandinistes les eleccions, però, renuncia al seu càrrec i, amb d'altres companys militants constitueixen la *Asociación de Educación Popular Carlos Fonseca Amador* (AEPFCA) amb l'objectiu de salvar el model d'alfabetització que havien aplicat i de donar cobertura a les brigades internacionalistes que, de manera solidària, participaven en les campanyes. Des de 1990 fins al 2005, l'AEPFCA, amb pocs recursos i molt coratge, seguirà fent campanyes d'alfabetització per diferents departaments del país. El gener de 2007 el sandinisme recupera el poder i Orlando Pineda és nomenat Director General d'Alfabetització i Educació d'Adults. Però serà per poc temps perquè, poques setmanes després, és cessat ell i més de dos-cents tècnics d'alfabetització de l'AEPFCA, que no es rendiran: seguiran alfabetitzant gràcies sobretot a la solidaritat internacional.

La revolució sandinista va generar una onada espectacular de solidaritat a tot el món, i a Catalunya d'una manera especial. Per descomptat també a l'Escola d'Adults de Salt, tant pel mateix fet revolucionari com per la decidida campanya endegada per combatre

l'analfabetisme. A les comarques de Girona es promouran diversos agermanaments, entre els quals el d'Arbúcies amb Palacagüina, el de Girona amb Bluefields, el de Torroella de Montgrí amb San Juan del Sur i el de Salt amb Quilalí (departament de Nueva Segovia). Un dels impulsors de l'agermanament de Salt amb Quilalí serà l'Escola d'Adults i el seu director, Sebas Parra, que serà escollit com a primer president de la Comissió d'Agermanament l'any 1989. En qualitat de tal viatjarà per primer cop a Nicaragua, però aquest serà només el preludi de les vint-i-quatre estades que farà en aquell país. La Comissió, per la seva part, ha organitzat catorze brigades a Quilalí: en total, més de dues-centes persones.

En aquell Quilalí encara estaven emmuntanyats recontres i qui sap quina altra gent armada més... Era el primer cop que estava a Nicaragua... Quilalí, a 35 km. de la frontera amb Hondures, allà on el riu Coco no és encara el mar de riu...

Formo part d'una generació que va tenir l'oportunitat i el privilegi de créixer deixant enrere la dictadura franquista. Sempre he lamentat no haver pogut acompanyar Rafael Farré, Mercè Romans i els altres col·legues a formar part d'aquella Missió Educativa que es va fer present per cooperar en els treballs de la *Cruzada Nacional de Alfabetización*... Malgrat tot, vaig viure tan de prop la Revolució i la *Cruzada* que les vaig fer meves... Miquel Soler Roca, Jaume Botey, Marta Mata o José María Valverde em van parlar del *Maestro Pineda*, que practicava a Río San Juan allò que va escriure uns anys després: «Tot aquell que vulgui ser mestre i que la seva paraula no soni vana ha d'estar disposat a embrutir-se les mans de sang, de suor, de terra, de dolor i no només de guix». (Pineda y Parra, 2014, p. 47-49)

No és d'estranyar, doncs, que es trobessin aquests dos líders nats, dos militants convinguts, dos mestres enamorats de la seva feina i que, des del primer moment, esdevinguessin còmplices, gairebé germans, com es farà palès en el llibre, exuberant i inclassificable, escrit a quatre mans, *El sueño que fue. Un relato sobre la alfabetización en Nicaragua*:

Amb Orlando Pineda he tingut ocasió de recórrer una bona part del territori de Nicaragua, de *platicar* amb centenars, milers, de persones de tota condició, de participar en activitats ben diverses, de viure tot tipus de sensacions enriquidores, però, per damunt de tot, he tingut ocasió d'entendre què és això de l'alfabetització quan la Pedagogia té somnis. Orlando ha estat per a mi una font d'ensenyances i una font de vida. Orlando és el responsable d'una nova forma d'alfabetitzar, perquè a Río San Juan no només es va ensenyar a llegir i escriure, sinó a viure amb dignitat, a construir escoles i centres de salut, i a crear noves i millors formes de viure i de produir. (Pineda y Parra, 2014, p. 9)

El 1990, Orlando Pineda, en nom del Ministeri d'Educació de Nicaragua, va venir a Barcelona per demanar ajuda al govern català, en concret deu mestres durant sis mesos. La resposta va ser positiva: hi anirien amb el sou pagat per la Generalitat. Però justament en aquest període es va produir el canvi de govern i, en la pràctica, aquests deu mestres acabarien treballant amb l'AEPCFA. El cas és que la relació entre Catalunya i Nicaragua s'intensificarà extraordinàriament arran de la fundació d'aquesta associació, que tindrà una delegació a Barcelona i una altra a Girona amb la finalitat de cooperar activament en els seus projectes d'alfabetització. L'any 2001, Orlando Pineda participa en el 25è aniversari de l'Escola d'Adults de Salt i allà farà una crida als joves a participar en la campanya d'alfabetització que tenien programada per a l'any següent al departament de Nueva Segovia: es necessitaven catorze tècnics (logística, salut, etc.), un nombre indeterminat de brigadistes d'alfabetització, disposats a viure a Nicaragua durant sis mesos i aquí, a Catalunya, un centenar llarg de persones per recaptar fons i sensibilitzar la població. I així va ser.

El gener de 2005 es va celebrar a L'Havana (Cuba) el Primer Congrés Mundial d'Alfabetització, amb l'objectiu principal de presentar al món el mètode audiovisual d'alfabetització *Yo, sí puedo*. Sebas Parra i Joan Colomer proposen a Orlando Pineda de participar-

hi plegats i així ho faran. Mai s'haurien imaginat que aquest congrés produiria un canvi tan radical en la tasca que desenvolupava l'AEPSCFA i que mobilitzaria de nou milers d'estudiants i joves! A Cuba es van amarar del *Yo, sí puedo* i van signar un conveni pel qual el govern cubà feia donació al de Nicaragua de tot el material necessari per endegar el programa, valorat en dos milions i mig de dòlars (vídeos, televisors, reproductors de VHS, cartilles, manuals...).

Des de Cuba, tots tres van viatjar directament cap a Girona on s'havia de lliurar a Orlando Pineda el Premi Mestres 68, que se li havia atorgat l'any 2003. En la glossa que li va fer Jaume Botey va dir coses com aquestes:

Vaig conèixer Orlando Pineda l'any 1985. Un grup de mestres estava escrivint la seva peculiar experiència de treball alfabetitzador i en equip que havien viscut. Al capdavant de l'equip hi havia un home que semblava posar continuament l'equip per damunt de les seves possibilitats, sense permetre el més mínim error i amb el convenciment que proporciona estar acostumat a resoldre les dificultats amb el propi esforç. En lloc de queixar-se, els membres del grup semblaven haver trobat el sentit de les seves vides i del seu treball precisament en aquest esforç col·lectiu. Pineda és un líder nat. Però sobretot és un educador. Intuïtiu, ràpid, inflexible, incansable, que mesura la capacitat dels altres a partir de la seva pròpia. (Parra, 2007b, p. 29-30)

Justament aquest mateix any de 2005 va arribar al domicili de Sebas Parra una carta insòlita: l'alcalde de Managua el nomenava representant a nivell internacional per fer les gestions necessàries amb universitats, governs i ONG encaminades a ajudar econòmicament la campanya «Por una Nicaragua libre de analfabetismo». Resulta que aplicar el *Yo, sí puedo* implicava, a més del material donat per Cuba, disposar d'energia elèctrica per alimentar televisors i reproductors de vídeo, cosa que a molts indrets de Nicaragua volia dir comptar amb generadors de gasoil... El mes d'octubre es posa en marxa la Plataforma per una Nicaragua Lliure d'Analfabetisme (amb la Universitat de Girona, l'Institut Paulo Freire d'Espanya, la Casa de Nicaragua, l'AEPSCFA de Barcelona i Girona, i altres) i així es van poder comprar els generadors i el combustible necessari per començar la campanya. El darrer curs d'en Sebas Parra com a docent actiu, el curs 2008-09, a més, li van concedir una comissió de serveis per traslladar-se a Nicaragua i participar com a tècnic en la campanya i en el desplegament del programa *Yo, sí puedo*. Justícia poètica?

No podem acabar aquest apartat sense referir-nos al pràcticum de cooperació que Sebas Parra va endegar com a professor de la diplomatura d'Educació Social a la UdG. A les seves classes va saber transmetre als estudiants els seus somnis, la seva passió, les seves utopies, de manera que alguns d'ells van fer la proposta de dur a terme el seu pràcticum a Nicaragua. L'estiu de 1994 en Sebas es desplaça al país centramericà per tal de contactar i signar un conveni amb l'Institut de Promoció Humana (INPRHU), que acompanyaria aquests estudiants gironins, on es va acordar que treballarien primer amb els nens i nenes del carrer, a Managua, i després en algun projecte de cooperació, preferentment a Quilalí. El primer curs 1995-96 van ser set estudiants i semblantment els cursos següents. Amb una excepció: el curs 2002-03, arran de la Campanya d'Alfabetització, foren trenta-tres els estudiants desplaçats a Nicaragua. En total, mentre Sebas Parra va estar en actiu i en va ser tutor, més de cent seixanta estudiants! Aquest és un fragment de la seva valoració:

La majoria d'aquests joves, després de sis mesos de pràctiques al país germà han fet aprenentatges significatius de qualitat i han viscut un canvi d'actituds molt positiu. En tot cas, han tingut l'oportunitat, el privilegi, de conèixer, compartir, cooperar i aprendre amb els pobres. Aquest capital és, educativament, incommensurable... Les mirades càlides, la tendresa retrobada, la visió d'un futur ple d'esperança, el descobriment del valor de l'afecte, els somnis somniats, la consciència de classe, l'educació que pot ser revolucionària... això i més és el capital més important que s'han emportat del pràcticum, que fa de la seva experiència una veritable experiència innovadora. (Parra, 2005a, p. 194)

A la Universitat de Girona

El curs 1993-94 s'inicien els estudis d'Educació Social a la UdG, aleshores una diplomatura de tres cursos que, més endavant, passaria a ser un grau de quatre. Des d'un primer moment, els coordinadors del nou títol van tenir clar d'encomanar a Sebas Parra, director de l'Escola d'Adults de Salt, la programació i la docència d'una de les assignatures troncales de la carrera, *Educació Permanent*. La va estructurar en tres blocs: concepte i principis de l'educació permanent; la formació de persones adultes; i l'educació i la cooperació per al desenvolupament. Però, com ha explicat ell mateix, l'assignatura va servir també per donar a conèixer el pensament i l'obra de Paulo Freire, per aprendre a desocultar la realitat amb Eduardo Galeano, per estudiar les causes de l'analfabetisme al món i a casa nostra, per parlar d'algunes experiències rellevants en la lluita contra l'analfabetisme, de la urgència de l'alfabetització de tothom i de la *Cruzada Nacional de Alfabetización* de Nicaragua.

Pel que fa a l'educació permanent, un dels llibres que van inspirar la seva docència fou *Fundamentos de la educación permanente*, on es defineix amb els termes següents:

L'educació permanent és un procés que busca la consecució d'un desenvolupament personal, social i professional en el transcurs de la vida dels individus amb la finalitat de millorar la qualitat de vida tant d'ells com de la col·lectivitat. És una idea de naturalesa global i unificadora constituïda per l'aprenentatge formal, no formal i informal. L'educació és un procés permanent que s'estén al llarg de tota la vida dels individus. No es limita a l'educació adulta, sinó que comprèn i unifica totes les etapes de l'educació (infantil, primària, secundària...). La llar té el primer, el més subtil i més crucial dels papers en la iniciació del procés d'educació permanent. També la comunitat té un paper important en el sistema de l'educació permanent i aquesta funció educativa continua al llarg de tota la vida. Les institucions educatives són importants, però no ostenten el monopoli d'educar la gent i no poden existir al marge d'altres instàncies educatives de la societat. L'educació permanent es caracteritza per la seva flexibilitat i diversitat en els continguts i tècniques d'aprenentatge. L'objectiu final de l'educació permanent és el manteniment i la millora de la qualitat de vida. (Dave, 1979, p. 42-43)

Pel que fa a l'educació d'adults, definida per la UNESCO com «el conjunt de processos d'aprenentatge, formal o no formal, gràcies al qual les persones considerades adultes desenvolupen les seves capacitats, enriqueixen els seus coneixements i milloren les seves competències tècniques o professionals, o les reorienten per tal de donar resposta a les seves pròpies necessitats i a les de la societat» (Parra, 1999, p. 94), la principal guia és el contingut de la Llei de Formació d'Adults de Catalunya, de 1991, que estableix tres àmbits fonamentals d'actuació: la formació instrumental i la formació bàsica, entesa com a formació general i compensadora d'una instrucció deficitària; la formació per al món laboral, entesa tant com a l'aprenentatge inicial per incorporar-se al món del treball, com a l'actualització, reconversió i perfeccionament de coneixements i habilitats per exercir una determinada professió; i la formació per al lleure i la cultura, que cerca l'aprofundiment en els valors cívics, una més gran participació en la vida social i el coneixement de la realitat social i cultural del país i del món.

En aquest àmbit és necessari posar en relleu una important disfunció entre la realitat de l'educació de persones adultes i la seva formació universitària. A les escoles d'adults només hi poden accedir com a docents els mestres d'educació primària i els professors d'educació secundària. Però en el grau de magisteri no hi ha cap assignatura troncal d'educació d'adults, ni cap possibilitat d'especialització; amb prou feines alguna assignatura optativa. I, en el màster que habilita per a exercir com a professor de secundària, l'educació d'adults hi és absent del tot, molt més encara en el currículum dels diferents

graus universitaris. En canvi, tant l'educació permanent com l'educació d'adults sí que formen part del currículum del grau d'Educació Social, malgrat que els seus graduats no podran exercir a les escoles d'adults. En Sebas Parra hi feia referència amb aquestes paraules:

Podem parlar d'un model d'educació de les persones adultes compensatori escolar o d'un model globalitzador, integrador, transformador i sociocultural. Situar-se en un model o en l'altre implica consideracions diferents pel que fa al perfil professional dels educadors.

És obvi que la reducció actual del perfil professional de l'educador de persones adultes als titulats en magisteri o pedagogia no respon a cap mena de lògica. Ni els centres de formació d'adults són l'únic lloc on es porten a terme programes educatius dirigits a persones adultes, ni els mestres són els titulats universitaris amb més competència per fer aquesta feina; no fan cap crèdit específic sobre l'educació de persones adultes. Paradoxalment, els educadors socials sí que fan una assignatura troncal de sis crèdits, però tenen barrat l'accés a la feina als centres de formació de persones adultes dependents del Departament de Benestar Social i, per extensió, d'administracions locals i altres organismes contractants... (Parra, 1999, p. 98-100)

Incloure l'educació i la cooperació per al desenvolupament dins del programa d'*Educació Permanent* és una iniciativa que correspon al seu professor, Sebas Parra. Considera que es tracta d'una formació per al canvi social. El cert és que aquests temes, en la pràctica, han estat assumits i gestionats majoritàriament per organitzacions no governamentals, que vehiculen, d'una banda, els recursos que les societats capitalistes destinen a ajudar les víctimes de la pobresa, de la fam, de les guerres i, de l'altra, canalitzen també la disposició dels joves a mobilitzar-se per causes justes i solidàries. Aquí hi trobem la justificació del pràcticum de cooperació amb Nicaragua del que hem parlat anteriorment:

Si les desigualtats entre les persones i les nacions són avui el problema més important de la humanitat i, per tant, el tema més transcendent de les ciències socials, la possibilitat de conèixer directament la realitat dels països pobres i, sobretot, d'aprendre dels pobres, és una exigència d'uns estudis d'Educació Social ancorats en la realitat. [Des d'aquesta òptica], la facilitació de la mobilitat de l'alumnat i el professorat, o la realització del pràcticum en països pobres, per exemple, serien accions ben justificades.

Pel que fa a Catalunya, la solidaritat internacionalista dels anys vuitanta, amb un marcat component polític, evoluciona els anys noranta i es fa més autocrítica, més reflexiva, més estable, més institucional. Es manté bàsicament el treball voluntari, però es comença a professionalitzar la cooperació i augmenta el treball de formació amb vista al treball solidari... (Parra, 2005a, p. 185-190)

Un dels textos que proposava any rere any als estudiants era la lectura de *Patas arriba. La escuela del mundo al revés*, d'Eduardo Galeano, que Sebas Parra considerava un mestre de la comunicació irònic, sarcàstic i alhora sensible, poètic i esperançat, ben documentat i amb una capacitat fora mida per desocultar la realitat. Vet aquí una petita mostra:

El capitalisme llueix el nom d'economia de mercat; l'imperialisme s'anomena globalització; les víctimes de l'imperialisme són països en vies de desenvolupament; l'expulsió dels infants pobres del sistema educatiu es coneix amb el nom de deserció escolar; un negre és una persona de color; *Dignidad* era el nom d'un dels camps de concentració de la dictadura xilena i *Libertad* la presó més gran de la dictadura uruguiana.

L'any 1994, el llibre *The bell curve* proclamava sense pèls a la llengua el que molts pensen però no s'atreveixen a dir: que els negres i els pobres tenen un coeficient intel·lectual inevitablement menor que els blancs i els rics. Els pobres són burros, i no són pas burros perquè siguin pobres, sinó que són pobres perquè són burros... Amèrica està malalta de racisme. Els llatinoamericans de la meua generació hem estat educats per Hollywood. Els indis eren uns tipus amb cara d'amargats, emplomats i pintats, marejats de tant donar voltes entorn de les diligències. D'Àfrica només sabíem el que ens havia ensenyat el professor Tarzan, inventat per un novel·lista que mai hi havia estat. Les cultures d'origen no europeu no són cultures, sinó ignoràncies. (Galeano, 1998, p. 41-42 y 57-58)

UPA, Guerrilla, Nucli

Sebas Parra fou un activista incansable. Aquí ens referirem a tres iniciatives que va promoure i en què va participar. La primera, la Universitat Popular Alternativa (UPA), va quedar en dos intents que podríem dir fallits, però que en Sebas va reivindicar i estimar tota la vida. El primer va ser el desembre de 2001. Quan es va presentar en societat, apuntava els següents objectius: omplir les llacunes que deixa l'ensenyament regular; estudiar críticament la societat actual i els seus problemes, i avançar en la definició d'un pensament alternatiu al dominant; i sadollar les ganes d'ampliar els coneixements polítics, socials, econòmics, artístics... dels ciutadans de Catalunya. Un dels principis sagrats de la UPA era defugir qualsevol tipus de mercantilització: per això, els participants, tant els disposats a comunicar i divulgar els seus coneixements com els que tenien intenció de dialogar i d'aprendre, ho haurien de fer gratuïtament; ningú paga i ningú cobra i es descarta qualsevol mena de títol, certificat o diploma per participar-hi.

La UPA estaria regida per l'assemblea, en la que hi tindrien un lloc totes les institucions, organitzacions, entitats i col·lectius que estiguessin d'acord amb els seus objectius. L'assemblea designaria un equip de coordinació, que seria l'encarregat de planificar, organitzar i dur a terme les diferents activitats. La seu, en un primer moment, seria l'Escola d'Adults de Salt. El programa inicial proposava activitats com les següents: Organitza't. Recursos de vida (on mostrar recursos per resoldre problemes de la vida quotidiana, per establir xarxes de relacions, per divulgar bones pràctiques...); La funció de l'educació en les societats industrial i postindustrial; Per un món sostenible. Per la defensa del medi ambient; *Patas arriba. La escuela del mundo al revés* (un Cercle de Lectura sobre aquest llibre d'Eduardo Galeano); Escola de formació política per a joves de 14 a 95 anys (democràcia, socialisme, nacionalisme, internacionalisme, moviment obrer, nous moviments socials...); etc.

La veritat és que la primera UPA va tenir una vida efímera: només un curs! Deu anys després, el 2011, hi va haver un segon intent de revifar-la. En aquest cas es volia fer èmfasi en la formació en l'àmbit de les tecnologies digitals i els dispositius de comunicació alternatius, i en els diversos col·lectius i xarxes en lluites i resistències sectorials... però tampoc no va reeixir.

Juli Suárez, un cineasta vocacional, va crear l'any 2005 la productora *Imatges per a la solidaritat* que el 2012 es va convertir en *La Guerrilla Comunicacional*¹ (LGC), que es presenta com una associació sense ànim de lucre que neix amb l'objectiu d'oferir, a través de materials escrits i audiovisuals, «unes eines provocadores i alhora sensibilitzadores sobre les misèries del nostre món i els camins, les idees i les pràctiques que ens puguin ajudar a canviar-lo cap a un de més just i solidari». Ben aviat Sebas Parra se'n va fer soci i va col·laborar en diversos dels seus projectes. Un dels més reeixits és *L'entrevista del mes* que, al llarg de deu anys, entre 2009 i 2019, ha realitzat i publicat a la seva pàgina web fins a cent nou entrevistes, llargues i sucoses, amb la finalitat de donar veu a persones silenciades o molt poc presents en els mitjans de comunicació. En citarem algunes a títol de mostra: Santiago Alba Rico, Marcos Ana, Diego Cañamero, Miren Etxezarreta, David Fernández, Carlos Fernández Liria, Pep Gimeno «Botifarra», Salomó Marquès, Martxelo

(1) La Guerrilla Comunicacional: <http://miraicrida.blogspot.com/>

Otamendi, Miguel Pajares, Orlando Pineda, Leonela, Relys, Lolo Rico, Silvio Rodríguez, Juan Manuel Sánchez Gordillo, Mostafa Shaimi, Carlos Taibo, Rosa Toran, Brigitte Vasallo...

Amb posterioritat, amb la implicació de Sebas Parra, es va posar en marxa un projecte que deriva d'aquest, *Entrevistes per pensar*, on es fa una selecció d'aquestes cent nou entrevistes i es dissenyen i proposen un seguit d'activitats per treballar-les, unes adreçades als diversos cursos de l'Educació Secundària Obligatòria (ESO) i les altres a les persones adultes. El projecte acaba mostrant uns tutorials perquè els participants, si volen, puguin fer, amb rigor i mètode, les seves pròpies entrevistes.

Entre els vídeos produïts per LGC, cal assenyalar *Leo a la vida*, de 2018, i *Encara som vius. Una aproximació a l'obra de Joaquim Franch*, de 2019, amb guió tant l'un com l'altre de Juli Suárez i Sebas Parra. I, entre els llibres editats per LGC hem d'esmentar: *De América soy hijo... Yo, sí puedo: crónica de una década de alfabetización audiovisual*, de 2013, de la doctora cubana Leonela Relys; *Tengo algo que contarte. Correspondencia entre dos mujeres*, de 2018, les autores del qual es presenten com a *La Habanera y Vicentita*; *Una veu de l'exili. Les cartes del mestre Josep Vilalta (febrer 1939 – abril 1941)*, de 2019, en una edició a càrrec de l'historiador de l'educació Salomó Marquès; i *La força del coneixement. Crònica de 40 anys de l'educació d'adults a les comarques gironines*, de 2020, obra de Mai Garcia Breton i Sebas Parra. Tots quatre llibres s'han venut al seu preu de cost en les múltiples presentacions que se n'han anat fent. No és d'estranyar doncs, com diu Juli Suárez, LGC actualment centra les seves activitats en dos eixos principals: «la lluita contra els analfabetismes, especialment l'analfabetisme polític, i la recuperació de la memòria històrica republicana».

La tercera d'aquestes iniciatives propiciades per Sebas Parra és el Nucli Paulo Freire² de la Universitat de Girona, vinculat a l'Institut Paulo Freire d'Espanya. L'any 2001 es crea, a Xàtiva, l'Institut Paulo Freire d'Espanya (IPF-E); Sebas Parra formarà part del Consell Gestor Fundacional i del consell editorial de la revista que publicarà l'Institut, *rizoma freireano*. L'any 2004 es crea a la UdG el Nucli Paulo Freire, com un pol d'activitat i difusió de l'IPF-E, que es proposa els objectius següents: divulgar l'herència política i pedagògica de Paulo Freire i promoure'n noves lectures crítiques; crear un taller-observatori d'anàlisi de les pràctiques educatives alliberadores localitzades en terres gironines; participar en les experiències i projectes tendents a eradicar l'analfabetisme i propagar l'Educació Popular i la Pedagogia Crítica; i col·laborar amb l'Institut Paulo Freire d'Espanya. L'any 2006 suspèn les seves activitats, que no es reprendran fins al gener de 2010 i que es mantindran des d'aleshores ininterrompudament fins al dia d'avui, dedicades tant a fer Cercles de Lectura, on dialogar i debatre sobre textos de Paulo Freire o de problemes socioeducatius de l'actualitat (el curs 2021-22 se'n van dur a terme quatre: Quines eines calen per llegir convenientment un film o un document audiovisual?; Les grans ideologies polítiques d'avui –s'hi van dedicar dues sessions; i Els joves d'avui), i a organitzar i preparar les diverses activitats del curs. El Nucli, que es reuneix de manera ordinària un cop al mes, integra també el Fons Paulo Freire, format per més de tres-cents llibres i un munt de cartells i documents inèdits, i l'Espai Paulo Freire. Des de l'any 2018, els seus membres publiquen

(2) Nucli Paulo Freire de la Universitat de Girona: <https://www.udg.edu/ca/fep/la-facultat/estructura/nucli-paulo-freire>

un article mensual, primer al Suplement *L'Aula*, del *Diari de Girona* i posteriorment al *Diari de l'Educació*, i la primera setmana del mes de maig organitzen una *Setmana Freire*, en què es programen diverses activitats. A tall d'exemple, el curs 2021-22 es va participar en la presentació del llibre de bell hooks *Ensenyar pensament crític*, al Centre Cultural La Mercè; es va fer una sessió de reflexió compartida sobre *El nou currículum de l'educació bàsica*, acabat d'aprovar, a la Facultat d'Educació i Psicologia; i es va passar un documental sobre Miquel Soler Roca, amb debat posterior, a l'Ateneu Eugenienc. L'any 2019 va publicar el llibre *Pedagogia de l'oprimit. Paulo Freire. 50 aniversari*.

Paulo Freire

Cap de les persones que vam començar a aixecar les primeres experiències d'educació d'adults a Salt i a Girona no coneixíem un tal Paulo Freire fins que, passat algun temps, algú va començar a passar de tant en tant uns fulls ciclostilats amb algun fragment de la *Pedagogia de l'oprimit*. D'aquelles poques pàgines ciclostilades no vam entendre gaire cosa i encara menys allò que podríem anomenar el seu missatge polític i pedagògic d'alliberament. (Garcia Breton i Parra, 2020, p. 55-56)

Així explica Sebas Parra el seu primer contacte amb Paulo Freire. Vindrà després el curs sobre tècniques d'educació d'adults a l'ICE de la UAB i el descobriment de la Coordinadora d'Escoles d'Adults de Barcelona i del SEPT, i ja no hi haurà marxa enrere: la lluita per situar el dret a l'educació dels treballadors a l'agenda de les institucions públiques i de la societat en general serà indestruïble del treball per a un nou model d'educació d'adults, per a l'experimentació de noves metodologies i materials per alfabetitzar. Aquesta renovació pedagògica tindrà com a eix vertebrador la pedagogia de Paulo Freire. El primer fruit en serà la cartilla feta per l'equip de mestres de l'Escola d'Adults de Font de la Pólvara *Para ser un poco más libres*³ i la corresponent *Guia Didàctica*, publicades l'any 1981, la segona de Catalunya (la primera l'havia fet i publicat l'Escola d'Adults de Can Serra, a l'Hospitalet de Llobregat, l'any 1980).

El mètode d'alfabetització de Paulo Freire comença per la investigació per conèixer l'univers vocabular dels educands i per seleccionar les paraules generadores i desafiantes que formen part de la seva experiència de vida. Després ve la codificació, l'elaboració de les fitxes amb aquestes paraules, acompanyades d'un suport visual fàcilment reconeixible. El tercer pas és el cercle de lectura, el diàleg entre educands i educadors sobre situacions i experiències viscudes, el món que hi ha darrera les paraules escollides, cercant la conscientització i les possibilitats d'una acció transformadora. Finalment ve la descodificació o l'alfabetització pròpiament dita. A la cartilla gironina les paraules generadores escollides, entre altres, foren *piso, tele, médico, mercado, fiesta, vecino...* i les il·lustracions, de l'artista Vicente Huedo.

En principi es tractava de recollir els elements fonamentals de la metodologia proposada per Paulo Freire que poguessin servir per a la nostra pràctica educativa. Es tractava també de recollir els aspectes positius de la nostra experiència, les idees contrastades i sistematitzades en el seminari del SEPT i els elements de renovació pedagògica presents a les experiències d'alfabetització, cursets, etc., portats a terme a Catalunya durant els últims anys... Hem d'advertir que la Cartilla no és fruit d'una elaboració estrictament teòrica, sinó que és una eina empírica contrastada amb la realitat de la pràctica educativa on ha nascut... Hem d'insistir en el punt que no es tracta de cap tipus de recepta que vingui a solucionar-nos els problemes de la pràctica educativa diària. (Escoles d'Adults de Girona, 1981, p. 5-6)

(3) Equip de mestres de l'Escola d'Adults de Font de la Pólvara, 1981, *Para ser un poco más libres...* Girona: document autoeditat.

Les classes de l'assignatura *Educació Permanent* que Sebas Parra feia amb els estudiants d'Educació Social de la UdG van esdevenir un espai preciós per introduir-los en el pensament i l'obra de Paulo Freire. Un dels llibres que més va utilitzar fou *A la sombra de este árbol* (Freire, 1997). Es tracta d'un llibre breu i aparentment senzill on Freire fa front a l'auge del neoliberalisme i la seva pretensió de constituir-se en pensament únic, i al desconcert de l'esquerra política. Reacciona amb vehemència contra les visions deterministes i fatalistes de la història; no des d'un idealisme ingenu, sinó des de l'esperança confiada en la humanitat de les persones i des del convenciment que el futur mai no és inexorable, sabent, però, que les desigualtats són sovint insuportables, que les injustícies són in comptables i que els condicionaments de tota mena, personals, familiars i estructurals, efectivament dibuixen un camí...

Aquesta és una idea essencial per a les persones que es vulguin dedicar a l'educació: no és possible educar si no es creu en la possibilitat que tothom té de millorar, d'optar per alternatives diferents a les convencionals per difícils que siguin, d'escapar d'un destí més o menys predeterminat. Sebas Parra la farà plenament seva.

Semblantment a Paulo Freire, en Sebas és un home profundament arrelat, perquè no es pot ser un ciutadà del món sense conèixer la vida i el tarannà de les persones de carn i ossos que trobem al bar, a la botiga, al carrer o al centre cívic...; l'intel·lectual transformador no pot viure en una bombolla. Ell ha viscut gairebé tota la seva vida adulta al barri de Santa Eugènia, de Girona, i se sentia plenament eugenienç; però tot el seu treball professional l'ha desenvolupat a la vila de Salt, una ciutat urbanísticament enganxada a Girona que, si no hagués estat per la força de la seva societat civil, fàcilment podria haver esdevingut un suburbi de la capital.

Paulo Freire va morir el dia 2 de maig de 1997. Un grup d'estudiants d'Educació Social van creure que calia fer alguna cosa a la Facultat per recordar-lo i homenatjar-lo. La primera idea era fer una lectura pública d'alguns dels seus textos. Al final, l'acte va integrar tres elements diferents: una selecció de textos sobre la vida, l'obra i el missatge de Freire, un seguit de testimoniatges sobre la vivència que diverses persones havien fet de les idees del Mestre, i tot plegat amanit amb un seguit de cançons i poemes. Sebas Parra hi va acabar de donar forma (Parra, 1997a).

El Projecte Educatiu de l'Escola d'Adults de Salt, aprovat l'any 1999, és en si mateix una mostra de la impregnació freireana que tenia l'escola i de la fixació del seu director. Perquè Freire és una presència constant en els seus escrits, en la seva acció i en el seu pensament. Ho és de manera literal, però ho és també en els intangibles, en les intuïcions... És una presència ben sedimentada, fruit de múltiples lectures i relectures, de nombrosos debats, articles i seminaris... Sebas Parra el considera un pedagog plenament actual: la seva valoració de les diferents cultures, per exemple, anticipa moltes de les elaboracions que han desenvolupat les perspectives postcolonials o multiculturals. Amb un missatge potent també per als occidentals: la necessitat de desalienar les consciències, de desocultar una realitat que se'ns presenta tan manipulada i esbiaixada, en aquest temps de *fake news*, de xarxes socials omnipresents, potser és més necessària i urgent que mai. Un pensador complet, un intel·lectual que no imposa ortodòxies, sinó que obre camins perquè qualsevol educador, en la circumstància concreta que sigui, se senti prou proveït i capaç per cercar i trobar els camins més adients i més justos per a la seva tasca

educativa. Però es dol del desconeixement que la major part dels docents i dels estudiants de graus relacionats amb l'educació tenen de Paulo Freire i ho atribueix al contingut polític, radicalment crític, compromès i alliberador dels seus textos; a la seva crítica a l'educació bancària, pretesament neutral; i a que, com és natural, els sistemes educatius, l'acadèmia i l'oficialisme no li han perdonat tot allò que representa⁴.

L'Institut Paulo Freire d'Espanya va promoure l'any 2009 una publicació singular que responia a un suggeriment d'Orlando Pineda: posar en contacte les idees, les capacitats i els recursos d'aquí, pel que fa al coneixement de l'obra de Freire, amb el bagatge pràctic dels educadors empírics nicaragüencs; editar un llibre que presentés de manera senzilla l'obra, les idees més significatives, l'herència i l'actualitat de Paulo Freire. El llibre es va titular *La lectura, i l'escriptura, del món de Paulo Freire*, i el van coordinar Sebas Parra i el president de l'Institut, Pep Aparicio. Es tractava de presentar set llibres de Paulo Freire, prèviament seleccionats (*L'educació com a pràctica de la llibertat*, *Pedagogia de l'oprimit*, *Cartes a Guinea-Bissau*, *La importància de llegir i el procés d'alliberament*, *L'educació en la ciutat*, *Pedagogia de l'esperança* i *Pedagogia de l'autonomia*), d'escollir-ne alguns fragments i comentar-los succintament i d'oferir un guió per facilitar els Cercles de Lectura i el debat entorn dels temes proposats.

El 2011, el mateix Institut publica un segon llibre amb objectius semblants, *Ensenyar, aprendre, salvar-se. Lan Daukaia, Lan Takaia, Swakwi Takaia*, una mena de manifest contra l'analfabetisme i a favor de la urgència i la justícia de l'alfabetització, en aquest cas coordinat directament per Sebas Parra. El llibre consta d'una primera part amb diversos articles extensos, entre els quals un del mateix Sebas, i una segona part amb una cinquantena d'articles més breus, a manera de petit diccionari. Aquest és un fragment del text escrit per Sebas Parra:

Alfabetitzar és ensenyar a llegir i escriure, especialment a persones adultes, diuen els diccionaris. Però llegir bé no és només reconèixer els sons figurats per les lletres, sinó adquirir coneixement del que diu, implícitament i explícit, un escrit. Si el llenguatge ens afirma com a humans, la lectura i l'escriptura ens reafirmen com a membres de ple dret de l'espècie humana, com a subjectes de la Història. Mantenir una persona com a analfabeta és, doncs, negar-li la seva pertinença plena al món... La Pedagogia capitalista redueix l'alfabetització a la mera lectura de la paraula, obviant el món que li dóna sentit, mantenint el divorci entre la lecto-escriptura i la comprensió del món i la praxi transformadora... Des de l'Educació Popular, l'alfabetització cal abordar-la des d'una perspectiva integral i comunitària, íntimament relacionada amb la millora de les condicions de vida de les persones. (Parra, 2011, p. 33 i 40)

El reconeixement a la seva trajectòria, a l'encarnació i la difusió de la pedagogia de Paulo Freire que ha estat la seva vida, li va arribar de manera inesperada quan, des de la Càtedra Calasanz de la Universitat Pontifícia de Salamanca, li van proposar de fer la ponència central de l'any 2016, dedicada al gran pedagog brasiler. La va titular *El Freire que me ha descubierto la vida (digo la vida, no la universidad o las bibliotecas)*. I aquestes paraules formen part de la seva introducció.

L'objectiu d'aquestes reflexions és el de provocar alguns interrogants sobre el valor i la vigència de l'herència política i pedagògica de Paulo Freire i, si fos possible, de promoure la necessitat de posar en pràctica aquest missatge d'esperança, de lluita, de perseverança, de no resignació, de no claudicació... Segurament per pur atzar, els orígens de la meua biografia em van facilitar la necessària lectura del món. Si la meua consciència social i la meua consciència pedagògica van néixer precoçment, com dues cares de la mateixa moneda, sense saber-ho, ja començaven, des d'aquella llunyana Manxa, a descobrir el Mestre. Però

(4) Parra, S., 2018, "Pedagogia de l'oprimit: molt més que un llibre". *Suplement L'Aula del Diari de Girona* (20 de novembre).

aquesta presa de consciència no és suficient; calia, a més, fer de la lectura, de l'estudi, de la reflexió, un exercici rigorós i permanent. Consciència i reflexió. Però sobretot exercitar la rebel·lia i la insubmissió, educar l'esperança i optar pel compromís ètic, moral i polític. (Parra, 2017, p. 192-199)

Després exposa extensament la seva experiència a l'Escola d'Adults de Salt sota el lema de «transformar les dificultats en possibilitats»: els inicis durs, però il·lusionants, la consolidació i també la desgraciada mort del *Pla Local de Formació de Salt*, i el naixement prometedor de l'Escola Africana d'Adults Samba Kubally. Passa després a parlar de Nicaragua, d'Orlando Pineda i la seva pedagogia de l'amor:

Aquests trenta anys aprenent i ensenyant a l'Escola d'Adults de Salt, orientats per l'herència política i pedagògica de Paulo Freire, juntament amb l'alfabetització del poble de Nicaragua en general i, molt particularment, la cooperació, intensa i continuada, amb l'Associació d'Educació Popular Carlos Fonseca Amador, sintetitzen a la perfecció les diferents trames que m'ha anat descobrint aquell Freire que m'ha ajudat a saber que hi ha una cosa anomenada educació i una altra anomenada pobresa/marginació/opressió, i que existeix una relació entre l'una i l'altra, i que aquesta relació tant pot ser de complicitat com de ruptura, útil tant per oprimir com per alliberar. (Parra, 2017, p. 207)

I acaba la ponència amb aquestes reflexions:

En un món caracteritzat per la desigualtat, la injustícia, la por, la falta de llibertats, la dependència, la resignació, el fatalisme, l'ostentació, el conformisme, l'acriticitat, l'individualisme, la competitivitat, la pràctica autoritària, paternalista, repressora o d'adaptació i, de manera especial, l'analfabetisme polític i la manufactura de l'idiota col·lectiu, Freire representa la passió, el compromís, la rebel·lia, la insubmissió, l'inconformisme, la humilitat, la reflexió crítica, la lluita, la pràctica dialògica, alliberadora i transformadora, la curiositat intel·lectual i, sobretot, l'esperança en la nostra capacitat de transformar el món... Avui, l'educació és més necessària que mai. Perquè és urgent canviar les persones que hauran de canviar el món, canviar les seves consciències, els seus valors i actituds i les seves pràctiques socials... (Parra, 2017, p. 215-216)

El darrer any de vida

En Sebas va proposar al Nucli Paulo Freire de fer un homenatge al mestre català-uruguaià Miquel Soler Roca, que havia mort el 19 de maig de 2021, a qui considerava «el Freire català, el nostre Freire». L'acte es va celebrar el dia 8 de setembre, Dia Mundial de l'Alfabetització, a la sala d'actes de Rosa Sensat. Entre altres, hi van intervenir el rector de la Universidad de la República, de Montevideo, i la ministra d'Educació de Nicaragua⁵. Miquel Soler Roca es va jubilar l'any 1982 com a Subdirector General adjunt del Sector Educació de la UNESCO i, des d'aleshores fins a 2005, va residir a Barcelona, tot i que va col·laborar també amb els governs d'Argentina i Nicaragua. L'any 1988 va fer costat i va assessorar l'arrencada de l'Escola Africana d'Adults Samba Kubally, va treballar amb l'Escola d'Adults de Salt i va donar suport a la Creació de la Universitat Popular Alternativa, teixint una amistat amb Sebas Parra, imbricada també amb la cooperació amb Nicaragua, que durarà fins al final dels seus dies. L'any 2019, el Mestre Soler li va fer arribar el seu darrer llibre, *Rastrojos* (Soler, 2019), un aplec d'articles que, per raons diverses, havien acabat al calaix, acompanyats cadascun d'ells d'un comentari que n'explicava el context i n'actualitzava el sentit... I, probablement, el darrer acte públic d'en Sebas (bé, públic entre comeses, perquè es va dur a terme al menjador de casa seva) fou l'entrevista que se li va fer per al documental sobre Miquel Soler Roca que prepara el director de cinema uruguaià José Pedro Charlo. Era el 4 de novembre de 2022. Foren més de dues hores en que, malgrat els problemes respiratoris que ja l'assetjaven, va glossar la figura del Mestre Soler i la

(5) Homenatge a Miquel Soler Roca: <https://www.youtube.com/watch?v=eexLITPl6w>

llarga i còmplice relació que hi havia mantingut. Damunt la tauleta que tenia al costat, alguns llibres de Soler Roca: indiscutiblement, *Rastros*, però també *El analfabetismo en América Latina: reflexiones sobre los hechos, los problemas y las perspectivas*, *Educación y vida rural en América Latina*, *Réplica de un maestro agredido* i *Educació, resistència i esperança*, l'antologia que Rosa Sensat havia publicat en català l'any 2015.

El 27 d'octubre de 2021 Sebas Parra va rebre a l'hospital un diagnòstic fatídic: «Càncer de pulmó. No es pot operar, no es pot curar. No es pot reduir, només es pot intentar aturar-lo...». Aquell mateix dia va decidir escriure una mena de diari, amb vint-i-una entrades, al llarg de dos mesos, que va titular *Episodis frac(na)cional*⁶. La sanitat i el sistema de salut català hi tenen un gran protagonisme, però ho aprofita també per denunciar la crueltat extrema del capitalisme, per reivindicar les bondats del socialisme (no pas, però, el dels partits europeus que s'han apropiat de l'etiqueta), per fer ostentació de les seves habilitats culinàries, per escometre contra les societats líquides (que, segons ell, porten només a la submissió i al desastre), per fer una descripció delirant del combat que lliuren l'aigua, les morenes, la quimioteràpia i el restrenyiment... i per dir i repetir que s'ha sentit molt estimat, per acomiadar-se de tothom i per donar gràcies a la vida, a la seva família, als amics i al poble.

El mar i jo hem mantingut sempre una singular relació. Ens vam conèixer tard i em va commoure d'una manera que no sabia com explicar, perquè representava i resumia un altre món ben diferent al de la Manxa vençuda que jo coneixia. Però la singular relació va començar amb el meu allistament a l'Armada espanyola... Una singular relació que acumula vivències extraordinàries: des de les vagues obreres de la Naval, Euskalduna i altres, fins a una de les més entranyables imatges familiars que recordo d'una breu estada a la platja de La Chapineta, Cartagena, passant per mil bonics moments a indrets de la costa atlàntica o del Pacífic de l'estimada Nicaragua Nicaragüita... I la relació ha continuat, lògicament, en el nostre mar de quilòmetre zero: Palamós i S'Agaró en el nostre cas... Durant els dos últims diumenges aquesta meva relació amb el mar i amb la mar s'ha fos amb l'estimació immensa de l'Empar i ha recreat un univers nou i irrepetible... La bona mar d'aquests diumenges ens ha fet estimar encara més la vida i la gent treballadora que ens ha fet com som i ens ha orientat sempre el camí. (Parra, 2022b, p. 284-285)

En Sebas, des de ben petit, va ser lector voraç en aquella solitud manxega. En la lectura, va aprendre a llegir-se a si mateix, a conrear una vida interior sovint ben allunyada de la que s'esdevenia a l'exterior, a donar sentit i a mirar de comprendre el que li passava a ell i als altres. En els llibres hi va aprendre a explorar els límits de la condició humana, però també les seves possibilitats, a escrutar altres territoris, altres maneres de fer, altres temps... I també, des de petit, va escriure: poesies, que mai no ha deixat de fer, els múltiples comunicats, manifestos, denúncies, materials didàctics, cartes al director, articles i llibres que ha anat publicant al llarg dels anys. Diu que l'escriptura ha estat per a ell com un refugi, una protecció íntima enfront de les maltempades exteriors i de les pors i les angories interiors, un bàlsam que cura i amoroseix...

Potser per això, els primers mesos de l'any 2022 va preparar, amb dedicació i perseverança, l'edició dels articles publicats al *Punt Escoles*, apareguts al llarg dels cursos 1985-86, 86-87 i 87-88. S'ho va autoeditar ell mateix i el dia de Sant Jordi en va regalar un exemplar dedicat als seus familiars i amics. Des del Nucli Paulo Freire va semblar que calia fer-ne una difusió més àmplia i, amb el seu permís, se'n va fer una reimpressió i es va decidir, a més, organitzar una presentació pública a la Marfà, un equipament cultural de l'Ajunta-

(6) Parra, S., 2022, *Rostolls*. Girona: autoedició.

ment de Girona, al barri de Santa Eugènia, molt a prop del seu domicili. L'acte es va celebrar el dia 29 de setembre, hi van assistir un centenar de persones, i es va convertir en un homenatge al seu autor que, malauradament, ja no hi va poder ser present...

Després d'aquest projecte, però, Sebas Parra en va posar en marxa un altre de més ambiciós: *Rostolls*. En paraules seves:

Inspirat en l'últim llibre del Mestre i amic Miquel Soler Roca, em vaig proposar reunir un recull d'escriuts personals, generalment inèdits, i vinculats a la triada educació-política-solidaritat, recuperant aquests rostolls que havien quedat als marges esperant potser una indiscriminada crema... Cadascun dels textos va precedir d'una «Presentació actualitzada», on faig una descripció de l'origen del document, les circumstàncies que envoltaven la seva redacció, els seus efectes... *Rostolls* és un àlbum de fotos escrites, una mena de confessió laica i un acomiadament, tot alhora... (Parra, 2022b, p. 15-16)

El llibre és una meravella de 404 pàgines, maquetades i il·lustrades magníficament pel seu amic Pep Caballé. En va fer, un cop més, una autoedició que va regalar i dedicar personalment als seus familiars i amics el mes d'octubre. La primera part consta de 19 capítols que tracten de la seva infantesa a Socuéllamos, de la seva experiència militar, de la seva conscienciació política al País Basc, de la seva estada a la presó de Girona entre l'abril i el maig de 1976, del seu pas per la política formal, del naixement i el creixement de l'Escola d'Adults de Salt i la seva defenestració, del vincle i la cooperació amb Nicaragua, d'educació... La segona part inclou els seus *Episodis frac(na)cionals*, i la tercera: una cronologia bàsica de la seva vida; cent una cites que recorda i aprecia; les referències dels articles publicats en diaris, en webs, en revistes, els llibres i els capítols de llibres; i 21 *poemes d'amor i una cançó esperançada*.

És hora d'acabar. En Sebas Parra Nuño va morir el dia 1 de desembre de 2022, a l'edat de 76 anys. I potser podem fer-ho amb un dels seus poemes: *A Paulo Freire pensando en la Nicaragua libre*, escrit el maig de 1997, pocs dies després de la seva mort (fragment):

De Recife nos llegó una brisita
platicando suave de educación...
Por aquel tiempo soñábamos mundos nuevos.
Sures existiendo en libertad y nortes justos.
Maíz sabroso, cuajada y gallopinto suficiente.
Leche para los tiernos y algún oloroso banano.
Frescos de mango y café caliente para todos...
Soñábamos maestros raíces fieles del pueblo
y chavalos recitando la memoria del tiempo
en lindas escuelas pintadas de rojo y negro.
Soñábamos Centros de Salud con su farmacia,
capacitación sanitaria en cada cuadra y lugar
y en cada verde y lejano rincón de la montaña.
Soñábamos cooperativas creando y socializando
los granos básicos, los quehaceres y el futuro
y mejorando la producción y la esperanza.
Soñábamos sures insumisos de hombres nuevos
que amasen siempre con pasión y con respeto
regalando ternura a la mujer de sus sueños.
Soñábamos un mañana sin comercio injusto,
sin deudas eternas, sin explotados ni oprimidos.
Un mundo donde la solidaridad vistiese de fiesta
a las gentes y convidase a sonreír al firmamento.
En eso andábamos nosotros
cuando cálida y sin apenas anunciarse
de Recife nos llegó una brisita
platicando suave de educación... (Parra, *Homenatge a Paulo Freire*, 1997, p. 64-65)

Bibliografia bàsica de Sebas Parra

- 1978: «L'analfabetisme a Girona». *Presència* (1 de novembre) (signat amb el pseudònim Pere Nicolau).
- 1984: *Llibre Blanc de l'Ensenyament a Salt*. Salt, Ajuntament de Salt (coordinador).
- 1991: «La Samba Kubally i l'Associació GRAMC». *Revista de Treball Social*, núm. 123, p. 63-80 (amb Francesc Carbonell).
- 1994a: *La Samba Kubally*. Barcelona, Serveis de Cultura Popular.
- 1994b: «Les noves necessitats educatives. L'educació dels treballadors estrangers». *Revista de Girona*, núm. 162, p. 86-88.
- 1997a: *Homenatge a Paulo Freire*. Girona, Universitat de Girona.
- 1997b: «El sindicalisme a l'ensenyament gironí». *Revista de Girona*, núm. 184, p. 82-87.
- 1999: «Educació social i educació de persones adultes». A: Fullana, J. (Coord.), *Els àmbits de treball de l'educador social*. Màlaga, Ediciones Aljibe, p. 91-106.
- 2000: «Presentació/Cronologia 1988-1998/Els temes desafiants». A: López, A. (Coord.), *Deu anys de l'Escola Samba Kubally*. Girona, Universitat de Girona, p. 9-14; p. 25-61; i p. 109-120.
- 2000: «Sobre els vells i nous sentits de l'alfabetització: una experiència pràctica». *Quaderns d'Educació Contínua*, núm. 3, p. 39-49.
- 2005a: «Cooperació per al desenvolupament i educació social». A: Soler, P. (Coord.), *Educació social avui: la intervenció socioeducativa a Catalunya*. Girona, Universitat de Girona, p. 179-201.
- 2005b: «Notes sobre l'alfabetització des de la perspectiva de la Pedagogia de l'amor». *Quaderns d'Educació Contínua*, núm. 13, p. 149-155.
- 2006: *L'Escola d'adults de Salt. 30 anys al servei del poble 1976-2006*. Salt, Ajuntament de Salt i Departament de Benestar Social (coordinador).
- 2006: «Escola d'Adults de Salt: 30 anys de servei al poble!... i continuem somiant» (amb Joan Colomer) i «Asociación de Educación Popular Carlos Fonseca Amador» (amb Elena Montiel). A: Callís, J. (Coord.), *Premis Mestres 68. Una dècada de Premis Institucionals*. Barcelona: Associació de Mestres Rosa Sensat i Mestres 68, p. 179-209 i 247-269.
- 2007a: *L'escola d'adults de Salt: una mirada apassionada*. Girona, CCG Edicions.
- 2007b: *Orlando Pineda Flores. Aproximación biográfica*. Barcelona, Associació de Mestres Rosa Sensat i Mestres 68 (coordinador).
- 2009: *La lectura, i l'escriptura, del món de Paulo Freire*. Xàtiva, Edicions del CREC i Denes Editorial (amb Pep Aparicio).
- 2009: «Educació de persones adultes, cooperació internacional i municipis: una tríada necessària. Una experiència de cooperació internacional en l'àmbit educatiu, l'alfabetització i l'educació popular entre l'Escola d'Adults de Salt i l'AEPCFA». *Quaderns d'Educació Contínua*, núm. 21, p. 102-106 (amb Joan Colomer).
- 2011: *Ensenyar, aprendre, salvar-se. Lan Daukaia, Lan Takaia, Swakwi Takaia*. Xàtiva, L'Ullal Edicions i Diàlogos (coordinador).
- 2013: «Prólogo». A: Relys, L.I., *De América soy hijo... Yo, sí puedo: crónica de una década de alfabetización audiovisual*. Girona, La Guerrilla Comunicacional, p. 13-20.

- 2014: *El sueño que fue. Un relato sobre la alfabetización en Nicaragua*. Girona: AEPCFA (amb Orlando Pineda).
- 2017: «El Freire que me ha descubierto la vida (digo la vida, no la universidad o las bibliotecas)». *Papeles Salmantinos de Educación*, núm. 21, p. 191-218.
- 2020: *La força del coneixement. Crònica de 40 anys de l'educació d'adults a les comarques gironines*. Girona, La Guerrilla Comunicacional (amb Mai Garcia Breton).
- 2021: «Algunes experiències viscudes d'allò anomenat educació/alfabetització política». *Quaderns d'Educació Contínua*, núm. 45, p. 55-67 (amb Miquel Blanch).
- 2021: «Pobresa i educació: un combat desigual». *Revista de Girona*, núm. 325, p. 70-74 (amb Xavier Besalú).
- 2022a: *L'escola nostra de cada dia*. Girona, Pere Nicolau Edicions (autoedició).
- 2022b: *Rostolls*. Girona, autoedició.

Referències

- Autoria Compartida (2001) *25 anys al servei del poble. Escola d'adults de Salt*. Salt, Ajuntament de Salt i Departament de Benestar Social.
- Besalú, X. (2023) «Sebas Parra i Nuño: la lluita pel dret universal a l'educació». *Revista de Girona*, 338, maig-juny 2023, p. 34-39.
- Bouis, P. (2003) *Sebas Parra i Nuño. Aproximació biogràfica*. Barcelona, Associació de Mestres Rosa Sensat i Mestres 68.
- Dave, R.H. (Dir.) (1979) *Fundamentos de la educación permanente*. Madrid, Santillana.
- Equip de mestres de l'Escola d'Adults de Font de la Pólvara (1981) *Para ser un poco más libres...* Girona, document autoeditat.
- Escoles d'Adults de Girona (1981) *Guia Didàctica. Para ser un poco más libres...* Girona, document autoeditat.
- López, A. (Coord.) (2000) *Deu anys de l'Escola Samba Kubally*. Girona, Universitat de Girona.
- Freire, P. (1997) *A la sombra de este árbol*. Barcelona, El Roure.
- Galeano, E. (1998) *Patatas arriba. La escuela del mundo al revés*. Madrid, Siglo XXI.
- Homenatge a Miquel Soler Roca: <https://www.youtube.com/watch?v=eqxLITPl6w> [Consulta el 20 de febrer de 2023]
- La Guerrilla Comunicacional: <http://miraicrida.blogspot.com/> [Consulta el 20 de febrer de 2023]
- Nucli Paulo Freire de la Universitat de Girona: <https://www.udg.edu/ca/fep/la-facultat/estructura/nucli-paulo-freire> [Consulta el 20 de febrer de 2023]
- Nucli Paulo Freire de la UdG (2019) *Pedagogia de l'oprimit. Paulo Freire, 50 aniversari*. Girona, Nucli Paulo Freire de la UdG.
- Soler Roca, M. (2019) *Rastrosjos*. Montevideo, Fondo Editorial QUEDUCA/Federación Uruguaya de Magisterio-TEP.

El maestro Sebas Parra: un puntal contra todos los analfabetismos

Resumen: El artículo repasa la trayectoria vital y profesional del maestro de personas adultas Sebas Parra Nuño, que murió en diciembre de 2022. Desde 1976 hasta 2006 trabajó y dirigió la Escuela de Adultos de Salt (comarca del Gironès), un símbolo del modelo de escuela social y comunitaria al servicio de las personas adultas que querían alfabetizarse o mejorar sus competencias académicas. Desde allí impulsó y asesoró la creación de la Escuela Africana de Adultos Samba Kubally, de Santa Coloma de Farners (comarca de la Selva), y dedicó sus esfuerzos a la cooperación solidaria, especialmente a propósito de las distintas campañas de alfabetización, con el pueblo de Nicaragua. Fue uno de los fundadores del Instituto Paulo Freire de España, con sede en Xàtiva (Valencia), y es autor de un número significativo de libros y artículos.

Palabras clave: Analfabetismo, educación de adultos, cooperación al desarrollo, revolución sandinista, educación social, Paulo Freire.

L'enseignant Sebas Parra: un pilier contre tous les illettrismes

Résumé: L'article passe en revue la vie et la carrière professionnelle du professeur de formation des adultes Sebas Parra Nuño, décédé en décembre 2022. De 1976 à 2006, il a travaillé et dirigé l'école pour adultes de Salt (région du Gironès), symbole du modèle d'école sociale et communautaire au service des adultes désireux de s'alphabétiser ou d'améliorer leurs compétences académiques. Il a ensuite encouragé et conseillé la création de l'école africaine pour adultes Samba Kubally à Santa Coloma de Farners (région de La Selva), et a consacré ses efforts à la coopération solidaire, en particulier dans le cadre des différentes campagnes d'alphabétisation, avec le peuple nicaraguayen. Il a été l'un des fondateurs de l'Institut Paulo Freire d'Espagne, basé à Xàtiva (Valence), et est l'auteur d'un grand nombre de livres et d'articles.

Mots-clés: illettrisme, formation des adultes, coopération au développement, révolution sandiniste, éducation sociale, Paulo Freire

The teacher Sebas Parra: a prop against all illiteracy

Abstract: The article reviews the life and professional career of the teacher for adults Sebas Parra Nuño, who died in December 2022. From 1976 to 2006 he worked and directed the Adult School of Salt (Gironès region), a symbol of the school model social and community at the service of adults who wanted to become literate or improve their academic skills. From there, he promoted and advised the creation of the Samba Kubally African School for Adults, in Santa Coloma de Farners (La Selva region), and dedicated his efforts to solidarity cooperation, especially with regard to the different literacy campaigns, with the people from Nicaragua. He was one of the founders of the Paulo Freire Institute of Spain, based in Xàtiva (Valencia), and is the author of a significant number of books and articles.

Key words: Illiteracy, adult education, development cooperation, Sandinista revolution, social education, Paulo Freire.